Yarım Ay

Nº 108

15 Eylül 1939

15 kuruş

YATILI — GÜNDÜZLÜ

KIZ — ERKEK

ŞİŞLİ

Terakki Lisesi

YUVA — İLK

ORTA — LİSE

İstanbul: Nişantaşı Rumeli caddesinde eski Başmabeyincilik konağı ile Şekayık caddesinde Halil Rifat paşa konaklarında

Telefon: 42517

(Şişli Terakki Lisesi) nin Maarif Vekâletince muadeleti tasdik edilmiş olduğundan, şahadetname ve tasdiknameleri, resmi okulların haiz oldukları bütün hukuk ve imtiyazları bahşeder.

Okul binaları İstanbulun en havadar, en mümtaz bir mıntakası olan Nişantaşı muhitindedir. Biri kız, diğeri erkek yatılı talebeye tahsis edilmiş olan binaların, her ikisi de bahçeler, mebzul ağaçlar arasında Boğaziçi ve Marmaraya nazır yüksek bir mevkidedir.

Lise, gerek gündüzlü ve gerek yatılı tesisatında en asrî ve mütekâmil vasıtalardan istifade etmektedir. Tabiî ve Fizikî ilimlerin tedrisi için, okulun mükemmel ve noksansız lâbaratuvarları, eşya ve levha kolleksiyonları vardır.

Şişli Terakki Lisesinin başlıca hususiyeti « Fransız, Alman ve İngiliz » dillerile: Riyazî bilgilere fazla ehemmiyet vermesidir.

« Yatılı talebe » ana baba ocağından ayrı düştüklerini hissetmiyecek kadar, büyük bir nüvaziş ve şefkatle bakılırlar. Evlâtlarını « Yatılı » bir okula verecek olan ailelere [Şişli Terakki Lisesini] tavsiye ederiz.

Şifahen izahat almak arzu edenler her gün 9-18 e kadar Lise direktörlüğüne müracaat edebilirler. Taşraya Okulun talimatname ve prospektüsleri meccanen gönderilir.

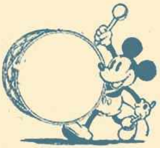

Öğretmenler İçin

DERS NOTLARI

ve

Talebeyi Görme Araştırma

DEFTERİ

30 - 40 - 50 - 60 - 70 - 80

Talebelik

Olarak, yeni ders taksimatına ve müfredat proğramlarına uygun olarak tertip edilmiştir.

Resimli Ay Matbaasından arayınız!..

ÇOCUK

157 inci Sayısı Çıktı:

İlk ve Orta okul öğrencileri için, Ankarada Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkezi tarafından çıkarılan haftalık mecmuadır. Öğretmenler tarafından takdir olunan; çocuklar tarafından pek çok sevilen bu faydalı dergiyi yavrularınıza alınız!...

Okulların tekrar açılması üzerine 158 inci sayısı 24 sayfa olarak hazırlanmaktadır.

İZMİRDE

ANKARA PALAS

Telef. (3438)

İzmirin en modern, en temiz ve dürüst aile yuvasıdır. konfor, temizlik, istirahat, ucuzluk Ankara Palasın hususiyetlerindendir.

Banyo, kalorifer, mükemmel lokanta, pastahane ve kıraathaneyi camidir.

---

2 inci Tab'ı

YENİ ÇIKTI

RIZA TEVFİK

HAYATI

ve

ESERLERİ

Adlı eseri Resimli Ay Matbaasından arayınız — 60 Kuruştur.

Atletik hututunuzu muhafaza ediniz .

Şişmanlıkla mücadele ediniz ve bunun en iyi çaresi olan **SHORT LINIA** yı giyiniz. Daimî masajının tesirile yağlı tabakayı gidarir. Hususî elâstikî bir trikodan yapılmış olan **SHORT LINIA** adî bir külot gibi yıkanır.

Fiyatı : 10 liradan itibaren.

Satış yeri yalnız :

J. ROUSSEL

Paris, 166 Bd. Haussmann

İSTANBUL, Beyoğlu (Tünel meydanı 12 No. lu.

(Mağazamızı ziyaret ediniz veya 20 No.lu tarifemizi isteyiniz.

15 Günden 15 Güne :

TERAKKİ

YAZAN: NURULLAH ATAÇ

VIII inci asrın ve XIX uncu asır başlangıcının mütefekkirleri, şairleri terakkiye, bütün gönülleri ve bütün düşünceleri ile iman etmişlerdi. İnsan oğlu, ilerliyen ilmin ve serbest tefekkürün sayesinde, dar itikatların istibdadından kurtulacak; kendi içindeki kötü ihtiraslardan da kurtulacak, iyilik yolunda ilerliyecek; cehlin, yanlış kurulmuş bir cemiyetin eseri olan haksızlıkları, adaletsizlikleri dünyadan kaldıracak. Zaten o, tıyneti itibarile iyidir ve şimdiye kadar, bir takım hataların esiri olduğu için gaddarlık etmiş veya gaddarlıklara âlet olmuştur... Bilhassa o, mütefekkirlerin ve şairlerin tesirinde olan Tevfik Fikret, ekseriya bir bedbinlik ıikabı takınmağı kendine daha çok yakışırdığını unutarak :

Bir gün yapacak fen şu siyah toprağı altın.
Dünya dönecek cennete irfanla, inandım.

diyor. Dünya cennet, insan da melek olacak..-

Fakat insan, beklemegi sevmez. Umduğu neticeler biraz gecikti, onların akşine birkaç hadise zuhur etti mi, hemen yeise düşer ve itikatlarını, hulyalarını erkedip onların zıddı kanaatlere sığınmak ister. XVIII inci asır mütefekkirlerinin müjdelikleri cennet, dünya yüzünde öyle çabuk çabuk kurulmadı; ilmin, fennin, lerlemesi iyilik kadar kötülüğü, adalet arzusu kadar ve belki daha ziyade haksızlıklar imkânını artırdığı için, XIX uncu asır sonu insanları, terakkinin ancak zahiri olduğuna, içimizin yine olduğu gibi, yani bir takım karanlık menfaatler ve ihtiraslar âlemi halinde kaldığına hükmetiler. Tevfik Fikretin, İstanbul şehri için söylediği :

Tesis olunurken daha bir desti hiyanet,
Bünyanına katmış gibi zehrabe-i lânet

mısraları, insanoğlu hakkında da tekrar edildi. Böylece XIX uncu asır insanları, hıristiyanlığın « başlangıçtaki günah » (péché originel) itikadına avdet etmiş oldular.

Bugün korkunç bir harba tutuşan medeni dünyada, Orta - Çağ insanlarını ve iptidaî dediğimiz kavimleri utandıracak zulümlere, kötülüklere tesadüf ediyoruz. Gerçi bütün bunlarla bir takım yüksek ve güzel gayeler istihdaf edildiği söyleniyor; fakat bütün o sözlerin bir riyaden ibaret olduğunu, bunların altında gayet çirkin maksatlar gizli olduğunu biliyoruz. İlim, irfan riyanın artmasına sebep oldu; fakat insanoğlunu iyileştiremedi, tıynetimizi ıslah edemedi, dünyanın yüzünden kuvvet ve menfaatin saltanatını kaldırıp yerine aklın, hakkın saltanatını getiremedi. Mehmet Akif :

Medeniyet denilen tek dişi kalmış canavar

derken pek te haksız değildir; bugün dünyanın birçok mütefekkirleri onun gibi düşünüyor, ancak o canavarın dişlerinin sökülmeyip bilâkis sivrildiğini, kuvvetlendiğini söylüyor. Bu kanaat o kadar ilerledi ki şimdi terakkiye, dışımızın değil, içimizin ilerlediğine inanmak, ay tutulmasını bir felâket haberi saymaktan, ecinniden, umacıdan korkmaktan daha gülünç bulunuyor. Batıl itikatlara bir takım mazeretler gösteriyoruz; hattâ onlar karşısında : " Kimbilir? Belki de bir aslı vardır, akıl her şeyi kavrıyamaz ki!..„ diyoruz; fakat terakkiye imanı, hiçbir esası olmıyan bir itikat, bir budalalık eseri diye karşılıyoruz.

Gülünç olmağı, budala sayılmağı da göze alarak itiraf edeceğim ki terakkiye inanım vardır. Dünya yüzünde haksızlığın, zulmün arttığını inkâr edecek değilim; insanı kurtaracağı iddia edilen ilmin, fennin bilhassa zayıfları ezmeğe, kuvvetin eskisinden daha şiddetli bir surette hâkimiyetini, istibdadını kurmağa yaradığını görmüyor değilim. Fakat bunlara karşı isyanlar da arttı. Bugün, medeni dediğimiz milletlerde, belki vahşileri utandıracak haller görülüyor; fakat yine o milletlerde bir takım fertlerin, eski zamanlarda ve iptidaî kavimlerde tasavvuru bile imkânsız fedakârlıklarına, menfaatlerini çiğneyip hakkı, adaleti müdafaaya kalkmalarına şahit oluyoruz. Kuvvetin hâkimiyeti, istibdadı yalan değil; fakat artık gözlerimizi kamaştıramıyor. İnsanoğlu için satvetten, hemcinsini ezebilmek kudretinden daha büyük şerefler olduğunu biliyoruz. Terakkiyi inkâr edenler, medeniyeti itham edenler de, bu halleri ile kendilerinin ilerlediklerini, gadre, zulme boyun eğemiyeceklerini göstermiyorlar mı? Hakiki terakki, XVIII inci asır mütefekkirlerinin müjdeledikleri terakki bu değil mi? Bugün hemen hemen hiç kimse, ettiği kötülükleri itiraf etmiyor, onlarla öğünmüyor : "İşime geliyordu da onun için yaptım!„ diyemiyor; kendine bir takım mazeretler arıyor, hak için, iyilik, güzellik için çalıştığını kabul ettirmeğe çalışıyor. Bunlar riyakârlık; fakat bir bakıma riyakârlık, bu nevi riyakârlık da bir terakki alâmeti sayılmaz mı? La Rochefoucauld : "Riya, rezaletin de faziletin üstünlüğünü kabul ettiğinin delilidir„ mealinde bir söz söylemiştir. Haksızlıklarını, kötülüklerini bir adalet eseri, bir iyilik diye göstermeğe çalışanlar da bu halleri ile adaletin, iyiliğin üstünlüğünü tasdik etmiş olmuyorlar mı? Önce bir riyadan ibaret olan sözlerin zamanla insanın içine işlemesi ve hakiki tıyneti ifade etmesi yalnız kabil değil, mukadderdir.

Bugün dünyanın cennet olduğunu, yahut yarın olacağını iddia etmiyorum; fakat insanlarda melek olmak, dünyayı cennet etmek arzusunun bugün, eskisinden çok daha kuvvetli olduğunu da niçin inkâr etmeli? Bu, iyilik yolunda atılmış bir adım, bir terakki, hem de ruhun terakkisi, alâmeti değil midir?

İzmirin Burnova nahiyesinden Bayan Seniye Rüştünün 12 sene evvel tesis ettiği Dikiş ve Biçki Yurdu bu sene 12 mezun verdi. Talebelerin bir senelik bir mesai mahsullerini gösteren sergi büyük bir takdir toplamış ve İzmir valisi İbrahim Ethem Aykut sergiyi ziyaret ederek müessese müdürü Seniye Rüştüye takdir ve talebelerin muvaffakıyetini tebrik etmiştir.
Resim: Vali Ethem Aykut, Müdür Bayan Seniye Rüştü, Burnova müdürü Halit, ve Parti başkanı Demiri mezun talebelerle bir arada gösteriyor.

TİNTİN

Kedi, köpek gibi ev hayvanlarını hiç sevmezdim. Fakat yaşlılıktan mı nedir, şimdi, masanın üzerine çıkan, omuzlarıma sıçrayan, dizlerimde oynıyan yumuşak kedi yavrusuna kızmıyorum. Hattâ, okşıyorum, seviyorum.

Bu yumuşak kedi yavrusu, öyle güzel ki... ama nasıl güzel? Resim gibi...

Renkli fotoğraflara benzeyen basma «klâsik» tablolar vardır: Av kuşları, çeşit yemişler, kızıl ay ışıkları, menekşe grupları kedi yavruları.. bunlar, sayıya gelmez. Kedi yavruları tabloları da şöyledir: Tekir, Sarman, beyaz, kara, alaca yavrular; ya bir atlas yastık üzerinde uyurlar, yahut bir akvaryum kenarında oynaşırlar, veyahut bir dikiş sepeti içinde otururlar.

Ben, hâlâ, "ressamcılık! mahiyetini halledemediğim!„ bu tablo! ara bakarken bu kedi yavrularını düşünürüm. Bu güzel modelleri nereden buluyorlar? Hayretten kendimi kurtaramıyorum. Çünkü eğer "muhayyile„ dense; bu kadar güzel "imaji„ ibda eden «muhayyile», neden «resim»de ve mevzuu «istif» de o kadar âdi oluyor? Evet, cansız fotoğraf kadar âdi!

Cansız fotoğraf deyince «sinema» yı kastetmiyorum. Fotoğrafın da canlısı vardır. Bu «resimler», yahut «tablo» lar, güzel, kusursuz, fakat âdi!

Evet güzellik başka, âdilik başka! güzellik âdiliği kurtaramıyor. Ne garip şeydir: âdiliğin de, bazan, kendine mahsus güzelliği oluveriyor.

Masanın üzerine çıkan, omuzlarıma sıçrayan, dizlerimde uyuyan yumuşak kedi yavrusu, işte böyle, «resim gibi» güzel!

Bir akşam, evde, ayaklarıma dolaşan bu küçük mahlûku görünce şaşaladım:

— Bu da nereden çıktı?

Evdekiler, arka çıkarak anlattılar:

— Yukarı kattaki kedi, yavrulamış.. Üç yavrudan biri ölmüş... anası sıska, iki yavruya bakamıyor. Birini biz aldık...

Onlar anlattılar ama, ben, anlıyamadım:

— Bu yavru, gözlerini açalı epiy olmuş. Biribirlerine bakarak gülümsediler:

— Gözlerini açana kadar, biz baktık.

Pansiyon hayatı. Bir haftadan fazla «apartman katı ev» e uğramadığımı hatırladım. Ben de gülümsedim.

Kedi yavrusu, o kadar yumuşak, öyle güzel ki, okşamaktan adeta hazduyuyordum.

İnanır mısınız? «resim gibi güzel» yavru, «resim gibi âdi» değildi; canlıydı. Penbe ağzı, süt kuzusu ağzına benziyordu. Parlak kül rengi gözleri, konuşur gibi bakıyordu. Okşanırken süzülen gözleri, baygın, gülümsüyordu. Neler yapmıyordu? Sinekleri avlamak için masadan yere atlıyor, kuyruğunu arar gibi fırdolayı döndükten sonra karyolaya sıçrıyor, karyoladan fırlayıp lâvabonun örtüsüne saldırıyor, oradan hızla kendini yere atıyordu.

Bütün bu, ani hareketleriyle, beni yazımdan, okumamdan alakoyduğu için kızmıyordum, gülüyordum.

Bir gün, hiç görünmedi. Merak ettim:

— Tintin nerede?

— Annesi geldi, koyunkoyuna uyuyorlar.

Hayvanlarda, babalık, analığın çok uzun sürmeyen bir bağlılık olduğunu sanıyordum. Onların ömürlerine göre, aradan zaman geçince, analar, yavrular, birbirlerini unutuyorlardı. Hele babalarda, hiç « hissi ebüvet » görmedim!

Hılkatin sırrı!

Tintin'in anası! bu, ne çirkin, hattâ ne iğrenç bir kedi. Beyaz değil, tekir değil, az beyaz üstüne adeta hınçla gibi sıvanmış karaler.

Bu iğrenç kedinin yüzüne bakarken insana bir tiksinme geliyor. Peki, Tintin, o güzel yavru, bu ananın yavrusu mu? Evdekiler, anlattılar:

— Öbür yavruyu görmeyin, tıpkı, anasına benziyor. Hem öyle sıska ki...

Anasından çok, « öbür yavru » ya acırım:

— Neden sıska?

Acır gibi dudak büktüler ve duyulmasından korktuklarından mı nedir, kapıyı kapayarak fısıldadılar:

— Yukarikiler, çok fakirdirler. Kendi yiyecekleri yok. Kedi, ne yiyecek?

Ah, bu fakir tesellileri! kendilerini, müreffeh! sanıyorlardı biçareler!

Onlar, «yukarıkiler» in «fakrü hal»lerini anlatıyorlardı. Ben de, dinliyordum. Kapı, birdenbire tırmalandı.

— Tintin!

Dediler, kapıyı açtılar. Tintin, annesiyle birlikte içeri girdi. Yavruya « hürmeten » ! anasının da eve girmesine, odalarda dolaşmasına, «pek» ses çıkarmıyorlardı.

Tintin, anasının yanında, bize şımarıklık etmiyordu, hep anasıyle uğraşıyor, ona ettiğini bırakmıyordu.

Evdekiler, ana kediyi göstererek anlattılar:

— Öbür yavrusunu bırakır, her gün bir kere gelir, Tintin'i görür. Bazan da böyle koyunkoyuna yatarlar.

Onlar, anlatıyorlar ama, ben, yine anlamıyordum. Bu ana, neden «yukarıki» yavrusunu, sefalet arkadaşını bırakıp ta, «güzel», «besli», «tok» yavrusunu arıyordu? Acaba, aç kediyi, «refah» mı «çekiyor» du? Ana kedinin, bir yavrusu yanındayken artık «toramanlaşmağa» başlamış öbür yavrusunu unutamaması, garibime gidiyordu.

Birgün, bir hâdise, aklımı durduran bir hâdise oldu. Apartmanın kapısı tırmalanmıştı. Evdekiler:

— Tintin'in anası!

Dediler, kapıyı açtılar.

Tintin'in anası, ok gibi içeri girdi. Mutfakta mırmır dolaşan Tintin de hemen sofaya fırladı. Ana kedi, ağzındaki ciğer parçasını hemen yavrusunun ağzına attı.

Tintin, anasının getirdiği ciğer parçasını iştahla dişlemeğe başladı.

Tintin'in anası, bu ciğer parçasını, nereden bulmuştu? «Yukarısı» açtı! «yukarıda» kendisi de, yanındaki çirkin yavrusu da açtı.

Tintin'in anası, bu ciğeri muhakkak ki çalmıştı.

Peki, neye? Kendi aç, yanındaki yavrusu «sefalet arkadaşı» açken, çaldığı ciğeri neden, «tok yavru» suna getiriyordu?

Ana sevgisinde de mi güzellik, çirkinlik?

Yazan: MAHMUT YESARİ

Resimli Ay

1940

Takvimi

Hazırlanmıştır.

Tablosu ile beraber

Fiatı 20 Kuruştur.

Toptan siparişlere

20% tenzilât yapılır.

İzmir Valisi Ethem Aykut

İzmirin Yeni ve Kıymetli Valisi
ETHEM AYKUT

Yazan : HULÛSİ GÜNAY

« — Balıkesirliler, talihiniz varmış; kıymetli bir idareciye kavuştunuz!»

Bu sözü, bugünkü İzmir valisi hakkında, Millî Şefimiz İnönünün ağzından üç yıl evvel işitmiştik.

Balıkesir gibi büyük bir vilâyetin, ötedenberi, idareciden idareciye intikal eden birçok ihtiyaçlarını az bir zamanda cevaplamak gayreti ile cidden hareketli ve verimli mesai gösteren bu değerli idare âmiri, İnönünün sözlerini vesikalandırmış olmakla daha büyük bir hüviyet yaptı. Şimdi Matbuat Umum müdürü bulunan Salim Gündoğan gibi hareketli bir idarecinin yokluğunu Balıkesirlilere asla hissettirmeyen Ethem Aykut, Balıkesirin bilhassa resmî devair derdini tam bir ciddiyetle ele alarak takip etmiş ve merkez ile kazalarını, cumhuriyet idaresine yaraşır şekilde resmî binalarla süslemiştir.

Ethem Aykutu anlatabilmek için onun icraatını ve eserlerini saymak kâfi gelmez. Bugünkü İzmir valisinde, cumhuriyet idareciliğinde aranan psikolojik vasıfların bütün olgunluklarile mevcut bulunduğunu zikretmk de icap eder. O, halkçılığı da, demokratlığı da hakikî manasında kavramış ve keza hakikî çehresile göstermeği şiar edinmiş örnek adamlardan biridir.

İdarede otorite, resmiyet, vazife ve mes'uliyet mefhumlarına fazlaca kıymet veren yeni İzmir valisi, hususî hayatında sadeliğe, alayiş ve gösterişin aksi istikametine meyyal bir tabiat taşır. Onu, kâh bir köylü ile kolkola gezerken, kâh bir sinemada, bir parkta, hulâsa umumî yerlerde mütevazi bir vatandaş gibi halk arasına oturmuş olarak görüyor ve hakkında beslediğimiz muhabbet ve saygının arttığını hissediyoruz.

Köy davası, onun en çok meclûp olduğu memleket işlerinden biridir. Millî mücadele zamanında bir ayağının sıhhatını kaybetmiş olmasına rağmen o, daima hareket halindedir.

— Fransız ve İngiliz dillerine iyi derecede vakıftır. Tam bilgili ve hatiptir. Yanındakileri âdeta tesir altında bırakacak bir telâkatle konuşur. Başkalarını dinlerken muhtehammil olduğu kadar yardımcıdır da.. muhatabının, herhangi bir mevzuun içinden çıkamıyarak durakladığını veya bir bahiste tutunamıyarak kaydığını hissedince, mevzuu kendi dilile tekemmül ettirişindeki maharet, kelimelerin onunla, onun kelimelerle bu derece enis oluşuna insanda hayranlık uyandırır.

Ethem Aykutu yeni vazifesi başında ziyaret edişim bir parça geç oldu. Onu Balıkesirden tanıdığım için, beni görünce, her zamanki gibi nazik ve mültefit davrandı. Kendisini İzmir valiliğinde tebrik etmenin benim için bir zevk teşkil ettiğini söylediğim zaman:

— Büyüklerimiz böyle münasip görmüşler..

Dedi. Ve bir sigara ikram ettikten sonra ilâve etti:

— İzmiri, yirmi sene evvel, Yunanlıların esiri olarak buraya getirildiğim zaman görmüştüm. O günlerde ayağımdaki yaradan ıstırap çekiyordum. Esaret ve hürriyetsizlik ise günlerimi acı ve eleme boğuyordu. Ondan sonra, tam yirmi sene İzmiri hiç görmedim.

Talihin güzel tecellisine bakın ki, hayatımda ilk defa esaret acısı tattığım bu memlekete bugün Türkiye Cuhuriyetinin bir valisi olarak gelmiş bulunuyorum. Biribirine taban tabana zıt iki hadise değil mi?..

— Biri elem, biri sürur!

Dedim.

SAADET İKESUS

Yazan : MÜKERREM KÂMİL SU

İki sene önce Balıkesire uğrayan bir muharir arkadaş: «İyi bir sese malik olsaydım hayatta başka isteyecek hiç bir şeyim bulunmıyacaktı!» demiş; san'atkârlar arasından misaller alarak fikrini bana da kabul ettirmeğe çalışmıştı. O, muvaffakiyeti karşısında heycan duyanları, kendisine hayran olanları görmek istiyordu. «Uzaktan uzağa beğenilmişim; meth veya tenkit edilmişim ne kıymeti var!.. diyordu. Görmedikten, duymadıktan sonra...» Ben ise asıl olan san'attir; san'atkârın arzusu tali derecede kalır diye fikirlerine itiraz ediyordum. San'atkâr ister alkışlandığını görsün, ister görmesin; beğenildiğine şahit olsun veya olmasın. Bunlar üzerinde durulacak şeyler değildir diyordum.

Lâkin bir yaz akşamı Berlin konservatuvarının büyük salonunda Saadet'i dinlerken gayri ihtiyari güzel bir sesin hasretini çeken muharriri düşündüm. Genç kız, yürekten kopan sevgi ve hayranlık tezahürleri karşısında muhakkak ki pek mes'uttu. Işık çağlayanı ve renk uygunluğu içinde pırıl pırıl yanan salonun kabartmalı tavanlarında akisler yapan bravo ve alkış sesleri her halde pek cazipti. Bukadar kuvvetli beğenilşin, bukadar candan alkış karşısında'grur ve heycan duymamanın imkânı olamazdı.

Vatanından uzakta, tamamile yabancılar arasında bu heycanı yaratan, bu sonsuz takdirleri toplayan Türk kızı, muvaffakiyetin son hudutlarına ulaşmış bulunuyordu Ayakları ucuna serpilen çiçeklerin, kollarını, göğsünü dolduran buketlerin arasında asil bir gülüşle dinleyicilerine mukabele etmeğe çalışıyor; pek vakur görünüyordu. Fakat ben, kendi yüreğimin içinde imiş gibi, onun göğsünü döven büyük heycanı hissediyordum. Herhalde yıllardan sonra hatırası bile kendisine zevk verecek kudretli bir saadet hümması geçiriyordu. İçimden: «San'atkârın beğenildiğini, sevildiğini, insan kalplerinde sıcak bir yer yaptığını görmesi güzel ve manalı bir şeymiş! O arkadaşın hakkı var!» diye düşünüyorum.

***

On birde sesini uzaklara verirken dinledim. Hugo Wolf'un [*] meşhur aşk şarkılarından beş tanesini söyledi

Git sevgilim git!
Beni çiçeklerle örtün.
Bakışların kızgın olsa da yine de
bana baktın!
Saçlarımın gölgesinde sevgilim uyuyakaldı...
Penna'da bir sevgilim var!

Saadet bu isimleri taşıyan beş şarkıyi almanca olarak önce Amerikaya söyledi. Bu arada sesi plâğa da alınıyordu. Akşamüstü ayni şarkıları cenubi Afrikadan, ertesi gün de şarki Asyadan dinlediler.

Berlin gibi şahserlere vatanında, yüksek kültür ve san'at muhiti içinde çok takdir edilen, nadir bulunan ses ile en güç opera parçalarını aksamadan söyleyen san'atkârı dinlerken birçok şey düşündüm. Uzak mesafeler arkasında, Okyanusların ötesinde bu sesi dinleyen mes'ut veya bedbaht insanlar kafilesi gözlerimin önünden gelip geçtiler.

Bu müstesna sesin sahibi bir Türkmüş diyenlerin arasında mutlak ki, on beş yıl içinde büyük inkilâplar yapan genç Türkyeyi yüce tarihi ve eşsiz zaferleri ile, asıl Türk milletini enerji ve istidadı ile de düşünenler bulunacaktı. Sadece bu, genç kız için büyük bir saadet mevzuu ve tatlı bir zevk olabilirdi.

[*] Bunlar zarif İspanyol şiirleridir. Hugo şarkılarını şiirin özüne göre bestelemiştir. Bu şarkılar moderndirler. Müzik bakımından ifade ettikleri kıymet pek yüksektir. Sade zevk vermekle kalmaz, kafaya da hitap ederler. Söylenmeleri çok güçtür.

Saadet İkesus

Ilık yürek çarpıntıları içinde dinlediğim harikulâde ses dinince, ses mühendisi, piyanist, mektep arkadaşlarından kıymetli bir tenor hararetle kendisini tebrik ettiler.

O kasada sesinin maddî gelirini alırken, ben bir gece Türk kulübünde kendisi ile konuştuklarımı tekrar düşünmeğe koyulmuştum:

Ona: — Küçüklüğünüzde sesinizin farkında mı idiniz? diye sormuştum.

Gülümseyerek: — Farkında olsaydım, Liseden sonra Baytar mektebine girmezdim diye karşılık vermişti. Sonra haytının san'ata ait kısmını şöyle hikâye etmişti:

— İnsanları hükûmleri altına alan tesadüflerden biri bana da hayatımın bu müstesna saadetini vermek lütfunda bulundu. Birkaç konser vermek için Ankara'ya uğrayan Rus san'atkârlarını görüp dinlememiş olsaydım, şimdi büsbütün başka bir işin içinde bulunacaktım.

Küçüklüğümdenberi dinlediğim annemin cana yakın, tahrik edici sesi eminim ki, beni bugünkü hayata hazırladı. Rus artistlerini dinlerken içimden bir şeyler yapmak, bir şeyler yaratmak ihtiyacı taşıyordu. Onların yüksek muvaffakiyetlerine şahit olurken âdetâ kendimden geçmiştim. Ne olursa olsun bir hamle yapmak, sesimi, istidadımı ve şansımı tecrübe etmek lâzımdı. O sıralarda Avrupadan dönen bay Nurullah'a koştum. Ona sesimi dinletirken benim için hayatın yegâne manası, yalnız onun vereceği hükme bağ'lı idi. Netice müsbet çıkınca taliimi sesime bağladım. Dört ay muntazam bir şekilde bu kıymetli musiki öğretmeninin derslerine devam ettim.

Konservatuvara getirtilen bir Alman mutahassısı beni vatanına götürüp kendi hesabına okutmağı istedi. Bu doğru olamazdı şüphesiz. Hükûmete başvurdum. Musiki muallim mektebinde imtihana girerek muvaffak oldum. Şimdi burada Maarif Vekâleti hesabına okuyorum.

— Nezaman yurda dönüyorsunuz?

— Tahsilim bitti demektir. Fakat staj yapmak, pratiğimi ilerletmek için bir müddet buranın sahnelerinde çalışmak fena olmayacak. Yaz tatili biter bitmez bu hususta tiyatro direktörleri ile konuşulacak. (*)

— Buranın Halk operası tarafından

(*) Bu konuşma, Almanyada harp patlamadan az önce olmuştur.

Hayat Boş mu?

Kim derse ki hayat boş, biçare boştur elbet,
Çunku hayat cihanda şahane mazhariyet.
Alicenap tabiat dilberliği yaratmış,
San'atkâr elleriyle her bir yeri donatmış.
Vermiş dimağa sabrı, tetkik ile zekâyı
Fen sayesinde insan görsün diye hafiayı.
«Daima ara ve uğraş!» emreylemiş bize Hak.
Himmetle Ademoğlu galip gelir, muhakkak.
Gormek bilirse insan hep keşfeder letafet;
Duymak bilirse kalbi hep halkeder asalet:
Etraf olur münezzeh, herşey necip, ve yüksek,
Kutsi olur kadınlar, âdil olur her erkek;
Vicdanda gizli cevher ulviyetile parlar,
«İnsan da bir ilâhtır!» düsturunu o anlar.
Dünya tebellür eyler, mana dolar hayatı
Bir bitaraf dimağla ölçer o kâinatı.

Ufku geçer semayı ..nafiz nazarlariyle
A'makı hep görür o, yok ihtiyaç delile;
Mabudu hak, hakikat; maksudu inceliktir
Ruhu ezen zaferler tıflâne züppeliktir.
Şiirin ve musikînin sihriyle pürsaadet
Her san'ata dimağı eyler nüfuz ve rağbet.
Kalbinde ihtizazlar halkettirir şiirler:
Bir çağlıyan, ya bir park ilhameder fikirler.
Dunyada en büyük zevk (Hilkat) tadır, bedihi;
Bir şey yapup sevinmek meşru, ve pek tabiî.
Şair olup yazarsan ruhtan gelen hitabı;
Fırçanla söyletirsen ecsamı, şemsi, âbı;
Hassas elinde mermer bir gün, gelip lisane
Fikrindeki hayali söylerse camidane;
Birkaç noktayla, şayet, tesbitederse ilham
Şukranı, şevki, hüznü, göstermeden hiç ibram

Sensin cihanda mesut, sensin o ande halik!.
Ancak o gün olursun en ince zevki farik!
Yükseklere uçunca ruhun duyar sururu:
Parlar nazarlarında insanlığın gururu.
Payanı yoktur ilmin; bildikçe kadrin artar.
Hakkiyle yüksek insan kadrı ilimle dartar;
Âlim hayırlı unsur; cahil zararlı yüktür..
Cehlin yolu karanlık, hammallığı büyüktür.
Olsun zekâ muinin, gayret, sebat zahirin!
Meçhuli eyle tenvir! Âlem olur esirin.
Hayır işle; et tesadduk! Âcizlere muin ol!
Hotbinliğe cidal aç! İnsanlığa karin ol!
Her sahada saadet, herşeyde gizli zevk var..
Mumtaz ise dimağın manayı eyler izhar.
Mana dolu bu Dünya! Bulmak onu hünerdir..
Duymak nasip değilse, elbet, nasip kederdir.

Kemal Derviş

angaje edileceğinizi konser gecesi konservatuvarda söylüyorlardı.

— Evet. Ses hocam bana ait böyle bir talep karşısında kaldı. Bay ispekter bu işle lûtfen meşgul olacaklar.

— Sesinizin bu iklimin yetiştirmediği müstesna birşey olduğunu söylüyorlar,

— Sesimin vusati müsait olduğu için Mezzosopranos ev Dramatik alto'yi de idare edebiliyorum. Meselâ konservatuvarda dinlediğiniz [*] parçayı şimdi Berlinde söyleyen kimse yoktur. Eskiden Almanyada Onegin isminde bir tek alto vardı. İhtiyarladı. Bu yüzden de şimdi bu meşhur opera pekaz oynanabiliyor. Benim sesimin kalitesinde şehir operasında çalışan Margerite Klose vardır. Almanların en iyi altolarıdır.

— Rol aldığınız, herhangi bir parçayı söylemeğe başladığınız zaman neler duyarsınız?

— Başlamadan önce heycanlanırım. Fakat derhal söylediğim parçanın manasını düşünmeğe başlarım. Eserle başbaşa kalınca da herşeyi unuturum. Anlayanlar arasında söylediğim zaman hiç endişem yoktur.

Sesini ilk dinlediğim meşhur konser gecesinden sonra Saadetle aşağı yukarı böyle konuşmuştuk. «Sizi çok beklettim mi?» diye yanıma yaklaştığı zaman ben bunları düşünüyor ve onu şimdiden Türkiyenin, genç sahnesinde görür gibi oluyordum.

Radyo binasından beraber çıktık. Bir müddet, kışın oynanan meşhur operalar ve dramlar üzerinde konuştuk, buradaki sahne tekniğinden, dekor fevkalâdeliklerinden, artistlerin muvaffakiyetlerinden bahsettikten sonra mevzu yine kendi vadimize intikal etti:

— Sahnede gülünç birşeyle karşılaştınız mı?

Saadet gülmeğe başladı:

— Hem de ilk temsilimde, diye cevap verdi. Carmeni oynayordum. Partonerim bıçağını çekip beni öldürecekti. Son şarkımı söyliyordum. Rolüm bitmek üzere idi. Zavallı tenor uğraşıyor; çekiyor, çekiyor, bir türlü bıçağını çıkarup beni öldüremiyordu. Nihayet son saniyede ölebildim!

Bir de Türk sefarethanesinde İtalyanca Çingene Kızı'nı söyledikten sonra bir Alman yanıma sokularak: «Bütün operaları öğrendiniz mi?» diye sordu. Maalteessüf hayır diye cevap verdim. Daima yenileri yazılıyor buna imkân bulamadım!

Zavallı adamcağız o gece bir daha bana görünemedi

— Şimdiye kadar angajman teklifleri karşısında kaldınız mı?

— Birgün sesimi ölçüye vurmak hevesine kapıldım. Acaba bu sesin değeri var mı, yok mu? Bunu kat'î olarak anlamalıyım dedim. Burada bir teşekkül vardır. San'atkârı, tiyatro, opera müdürlerine takdim eder. Oraya başvurdum. Günün birinde davet edildim. Düsseldorf'daki tiyatronun müdürü önünde imtihan olacaktım. Bekleme salonunda yirmi kişi vardı. Çoğu seslerinden emin görünüyorlar, bazıları bonbon çiğneyerek tükürüyor, seslerini hazırlama temrinleri yapıyorlardı. Sırasını savan çıkıp gidiyordu. Beni dinlediler. En güç operaların, yine en güç parçalarından birkaç tane söylettiler. Netice de «Dışarıda bekle» dediler. Tecrübe bittikten sonra angaje teklifi karşısında kalan yalnız bendim. Tesadüfe bakın ki ben ötekiler gibi bunu hayati bir mesele telâkki etmemiş, sadece bir tecrübe için bu işe girişmiştim. Tabiî teklifi kabul etmedim. Çünki ben stajımı Berlinde yapmak, bir taraftan yine şan derslerine devam etmek istiyorum.

Bundan başka bir de Tronkfut'dan istediler.

— Musikiden başka sevdiğiniz şeyler nedir?

— Şiire, edebiyata da bayılırım. Boş zamanlarımda okumak en sevdiğim bir meseledir.

— Wagner cemiyeti namına verdiğiniz konserden, Bethoven saaldeki muvaffakiyetlerinizden sonra Alman matbuatı sizinle alâkadar olunca ne duydunuz?

— San'at mecmualarında resimlerimi görmek, hakkımda yapılan kıritikleri okumak, günlük gazetelerde benden bahsedildiğine şahit olmak bende çok derin hazlar yarattı. Bunu gizleyemem. Doğrusu bu gibi alâkalar değerli bir teşvik oluyor. İnsandaki san'at aşkını, enerjiyi arttırıyor.

Wagner'in operasında iki opera dinlemek üzere Bayrenth'a gidecek genç san'atkâra uğurlu yolculuklar diledikten sonra kendisinden ayrıldım. İçimde tatlı bir sıcaklık vardı. Çünkü istidadı ve sesi karşısında yüzbinlerce insanı hayran bırakan, yarattığı yüksek cihan içinde milletinin vatanın, ismini şerefle andıran bu Türk kızı, Türk san'at tarihine çok kıymetli ve kuvvetli şeyler vadediyordu.

(*) Makbeth operasında Leydi Macbeth'in Arie'si.

Türk Edebiyatında Kadın Romancılar

Yazan : ENVER NACİ GÖKŞEN

Türk edebiyatında romanın 67 yıllık bir mazisi vardır. Bu 67 yılın edebiyat kütüphanemize kazandırdığı romanların adedi (700) ü geçmektedir.

Yapılan istatistiklere göre her sene roman neşriyatının artmakta olduğu görülmektedir.

Efsane, masal ve dini hikâye kitaplarından sonra Türkçede 1908 e kadar 94 kitap neşredilmiştir. Bu doksan dört kitap arasında yalnız dört tanesi kadın muharrirlerin kaleminden çıkmıştır. Üçü Fatma Aliyenin (Muhaderat, Refet, Udi), biri de Güzide Sabrinindir (Münevver)

Yarım asır evvel Türk edebiyatında kadın romancıya rastlamak büyük bir hayrete vesile oluyordu. Filhakika «Fitnet hanım», «Nigâr hanım» gibi şair kadınların isimleri işidiliyordu. Fakat roman ve disi bambaşka, yepyeni, taptaze bir mevzu idi.

Türk edebiyatında ilk kadın romancı olarak tarihçi Cevdet Paşa kızı «Fatma Aliye hanım» dır. Onu Güzide Sabri ve Halide Edip takip etti.

Büyük Türk inkılâbından sonra yeni yeni kadın imzalar belirmeğe başladı. Bunların başında heyecanlı, ateşli bir Türk kadını olan «Müfide Ferid» gelir. «Aydemir» ve «Pervaneler» muharriri ötede beride yazdığı makalelerle de Türklük ve şerefli Türkiye için çırpınıp duruyordu. «Aydemir» bir ideoloji eseridir.

Tarihi seyri itibarile kadın muharrirlerimizi sıralayacak değilim. Şöyle bir resmi geçit halinde adlarından ve eserlerinden bahsedeceğim.

67 yıllık Türk romancılığının verdiği 700 romanın (150) si kadın romancılarımızın eseridir. Meşru iyetten evvel, tanzimat ve edebiyatı cedide devirlerinde ikiyi aşmıyan kadın imza ile bugünkü kadın romancılarımızı bir mukayese edersek kadın muharrirlerin günden güne çoğaldıkları görülür. Bu faydalı üreme inkılâbımızın pek haklı ve tabii bir neticesidi. Kadının ince duygularını, analık hislerini, hayati görüşlerini, sezişlerini onların ağızlarından dinlemek, kalemlerinden okumak bilhassa erkeklere yeni ufuklar, yeni psikolojiler keşfettirmiş olacaktı.

Kadın romancılarımızın ilk eserlerinin Subjektif ve isyan dolu olduğunu görüyoruz. Yıllarca hukuki, maddi ve manevi erkek zilleti altında kalmış kadınların birdenbire neşriyat sahasında görünüvermeleri asırlardanberi hem cinslerinin çektikleri ıstıraplarına, inlemelerine tercüman olmalarını gayet tabii ve makul bulmak, karşılamak gerektir. Bu sebeptendir ki feminisme onların eserlerinin merkezi sıkletini teşkil etti ve ediyor.

İtiraf edelim ki henüz hukuki manada muharrer müsavat ferdi zihniyetlerde kökleşmiş, benimsenmiş değildir. Hatırıma gelen gördüklerimden, duyduklarımdan birkaç misali entrparantez şuracıkta kaydedivereyim:

Yurdun birçok yerlerinde kadın ve erkek işçi kullanan erazi sahipleri (eşraf) işçilerinin cinsine göre gündelik vermektedirler. Kadın yevmiyeleri erkek gündeliklerinden (20 - 30) kuruş aşağıdır.

Geçenlerde İstanbulda bir sinema ilânında okumuştum: «Kadınlara ve çocuklara beş kuruş, erkeklere on kuruş.»

Bir Anadolu şehrinde müddeiumumilik yapan bir genç kız herhangi bir suçundan dolayı bir köylünün iki sene mahbusiyetini talep ediyor. Hâkim iddiayı delillerine uygun görerek müddeiumuminin talebini kabul ediyor, karar suçluya tefhim ve tebliğ ediliyor. Bunun üzerine köylü: "Hâkim efendi iki sene damda (*) yatacağıma yanmam, senin gibi saçlı sakallı bir adam, bir eksik eteğin sözüne kandı ona yanarım,, diyor.

Kadın romanlarında cemiyetin sırlarını deşen, yalnız kendi içine kapanıp kalmamış, romantik ve hayalperest olmaktan ziyade realist hususiyetler göremeyince inkisara uğramamalıyız; onlardan, verim ve kabiliyetlerinden şüphe etmemeliyiz. Gezmek, görmek, hayatın her safsasına, her köşesine girip çıkabilmek hususunda henüz bir erkek kadar serbest değildirler. Cemiyetin telâkkilerine hürmet etmek veya yanlış anlaşılmadan korkarak kendilerini çekmektedirler. Kendisine çok hürmet ettiğim tanınmış bir kadın romancımız bunu itiraf etmiş.

Şimdilik onlarının yuvalarının hissi cephesini, realitesini, eşi ve çocukları karşısında erkeğin rolünü, aile saadet ve felâketlerinin içyüzlerini yaşatan canlandıran izleri önünde takdir ve saygı hisselmeliyiz. Yabancısı bulunulan hayatlardan muvaffakiyetsizlikle bahsetmektense ruhlarını ve vücutlarını saran ev hayatından dem vurmaları daha evlâdır.

İş hayatından, erkekler arasında geçen günlerinin intibalarından, yani sosyal hayatın bütün icaplarından nasibini almış, yaşamış, duymuş kadın romancıların verecekleri eserler şüphesizdir ki yeni adamın, bugünün ileri zihniyetli insanının beklediği bir mahsûl olacaktır. Bu hasretin tatminini müjdeliyen bazı işaretler, parıltılar da bazı bazı görünmektedir. Şu halde bedbin olmamalıyız.

Yalnız bugün temas etmek istediğim asıl mühim nokta artmasını can ve gönülden istediğimiz kadın imzalarının bir müddet sonra ortadan kayboluvermeleridir. Yeni bir romancı veya hikâyeci çıkıyor, birkaç hikâye, birkaç romandan sonra kusuri bir sebdple neşriyat hayatından çekiliveriyor, bir şehap gibi ömürsüz oluyor.

Meselâ; Müfide Feritten daha birçok romanlar beklerdik. İki romandan sonra sükûta geçmesi bir kayıp telâkki edilebilir.

Gençlerden Perihan Ömer "Gölge Çiçeği,, ve "Beklediği Aşk,, gibi iki güzel roman tefrika ettirdikten sonra bunları kitap haline bile getirmeden kalemi elinden bırakmış bulunuyor.

Cahit Uçuk ta kısa ve hararetli bir çalışma devresinden sonra birdenbire sustu. Böyle devam ettiği takdirde ezeli nisyan kanunlarına tabi olacaktır.

Sabiha Zekeriya, içtimai görüşlerini Çitra Roy ile babası adlı romanında canlandırdı. Aynı vadide dahi olsa daha başka olgun Exotique ve fikri romanlar beklerdik ve bekliyoruz.

Kanaatimce şöhret kaliteden ziyade kantite meselesidir. «Gülyağı» gibi az ve öz eser vererek meşhur olmuş şair ve muharrirler pek enderdir. Ve bunlar cok talili insanlardır. Öyleleri de vardır ki kalite itibarile pek zaif oldukları halde velûd oluşlarından isimleri bilvasıta veya bilâvasıta gözlerde ve kulaklarda yer etmiş, uzun zaman kendilerini nisyandan kurtarmışlardır.

Kadın romancılarımız içinde romancılığı hakiki bir meslek edinmiş, benimsemiş yegâne isim «Halide Edip» adıdır. Henüz kalemi elinden bırakmadı, günden güne kütüphanemizi zenginleştirmektedir. Ondan sonra gelenlerden -maalesef- hiçbiri kalite ve kantite bakımından ona yetişemedi.

Birkaç kadın ismi hatırlıyorum ki adları bütün hayatlarında verdikleri bir tek eserden başka bir eser üzerinde görülmedi. Bunlarda roman yazmak çabuk geçici bir hevesten ibaret kalmıştır:

(*) Muharrir arkadaşımız bu namda bir eser hazırlamaktadır.

(*) Hapishane.

KADIN ŞAPKALARI

Yazan:

Meşhur Amerikan Kadın Muharriri

DOROTHY THOMPSON

Çeviren:

ATİYE DEMİRCİ

Bu seneki kadın şapkalarının yapraklı, çiçekli, kuşlu, kelebekli oluşu hayli karikatürlere, mizah hikâyelerine mevzu teşkil etti. Fakat bu mesele ciddi bir şekilde hiçbir kalem tarafından tenkit ve tahlil edilmedi.

Amerikanın meşhur kadın muharrir ve gazetecisi Dorothy Thompson, şüphesiz bu meseleyi en salâhiyetli bir şekilde tenkit edecek bir kalem sahibi idi. Bir kere içtimaî meseleleri daima kuvvetli bir şekilde tahlil etmekle meşhurdur.. Sonra, kadın oluşu, kadınlara ait bir mevzu üzerindeki fikirlerine daha büyük bir kıymet vermektedir, hele kadınların düşkün oldukları birşeyi şiddetle tenkit ederse.

Filhakika Dorothy Thompson geçenlerde radyo ile söylediği ve sonra birçok gazetelerde neşredilen konferasında, bu sene moda olan kadın şapkaları ile çok ince bir şekilde alay ediyor.

Bu meşhur Amerikan kadın muharririnin konferansındaki anahatları aşağıya nakledİyoruz.

***

Bugün çok ciddi bir meseleyi münakaşa etmek istiyorum: Amerikan Birleşik devletlerinin üçte birinin, daha doğrusu 15 yaşından yukarı bulunan 42 milyon 794 bin 942 kadının müptelâ olduğu birşey.

Bu meselenin ne kadar mühim olduğunu geçen gün kendime bir şapka almağa gittiğim zaman anladım.

Bence şapka başın boyuna ve şekline uygun, başa giyilecek birşeydir ve Çalgı çalıp para toplıyan çalgıcının maymununa giydirmek için değil; kadınların başını örtmek için yapılmıştır.

Fakat, şapkacıya 30 şapka çıkarttım, 30 unu da beğenmedim. Bunun üzerine ya başı açık gezerim, dedim, yahut geçen seneki şapkamı giyerim.

Çünkü ben Endülüste doğmadım; onun için, başımda sepetle gezmiye alışmış değilim. Başıma üzeri çiçek veya yemiş dolu bir sepeti alıp da düşürmeden yürümek bana biraz güç geliyor. Benim bildiğime göre, yemiş sepetlerinin yeri mutfak, tüllerin yeri de yemek odasının pencereleridir, başım değil.

Bu seneki şapkaları üç kısma ayırabiliriz:

Çiçek sepetleri, yemek kâseleri ve kuş yuvaları.

Bunların hepsinde de müşterek olan bir nokta var: O da hepsinin başa giyilmeyip takılması, iliştirilmesi. Ya çene-

nin altından geçen bir kordelâ ile başın üzerine, kaşların yukarısına konduruluyor. O zaman ne oluyor? Başın arkası yazın güneşine, kışın rüzgârına karşı açık kalıyor. Halbuki şapka başı örten birşeydir, değil mi?

Eğer başınıza kâse geçirmek istiyorsanız, türlü türlü şekilde kâse bulabilirsiniz: Çorba kâsesinden tutun da çay fincanına kadar, bunların boşu da var, çiçekle, kuştüyü ile dolu olanı da. Beğen beğendiğini al.

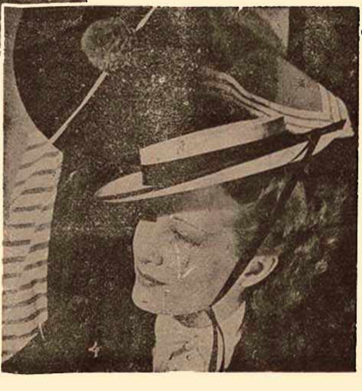

Çiçekle dolu sepetlerin veya vazoların da envaı var: İçinde leylâklar, sünbüller bitmiş kâseler, türlü türlü çiçekler dolu vazolar, demet demet çiçeklerin tepeleme yığıldığı sepetler.

Fakat bunlar başın üzerine güzelce oturtturulursa yine iyi. Hayır, hepsi başın bir kenarına konuluyor. Bu da, otobüste yanına oturanların gözünü çıkarmak için.

Kuş yuvalarını hiç sormayın. Bunların içinde kanatlarını açmış uçmak üzere kuşlar olduğu gibi, kuşu uçmuş, tüyü kalmış yuvalar da var. Bazısı da sade ottan, sazdan ibaret. Bazılarında da büyükannemin bohçasında bulabileceğiniz her şeyi görebilirsiniz.

Fakat çiçek sepeti, yemek kâsesi, kuş yuvası zevkinizi okşamıyorsa, Piza kulesi de var. Yalnız bu eğri kuleyi başınızda taşıyabilmek için biraz daha maharet sahibi olmak lâzım.

Sonra, tersine çevrilmiş dondurma külâhları da var. Hulâsa aklınıza garip olarak ne geliyorsa, hepsini bulabilirsiniz. Yalnız, başa giyilmesi lâzımgelen şey yok. Çünkü, bu yeni modanın hedefi doğru ve münasip olmak değil, garip ve gülünç olmak.

Halbuki biz evlerimizden, lüzumsuz ve manasız diye birçok şeyleri kaldırdık. Guguklu saatleri attık, fazla süslü, oymalı mobilyaları tavan arasına kaldırdık. Temiz olsun, kolay yıkansın, kolay düzelsin diye saçlarımızı kestik. Oturacağımız yerlerin rahat ve lüzumsuz şeylerden uzak bulunmasına dikkat ediyoruz. Yirminci asrın kadını tenis şampiyonu, yüzme şampiyonu, tayyareci oluyor.

Halbuki kafamız çok geri.

Bütün dünya kadınları, birleşiniz ve bu manasızlıklarla mücadele ediniz. Birşey kaybetmezsiniz, bilâkis görüşlerinizdeki manasızlıktan kurtulursunuz

Nur Tahsin — Gözlerin sırrı (1931)
Safiye Erol — Kadıköylünün romanı (1938)
Rebia Arif — Kadın tipleri (1935)
Meliha Avni — Bir gecenin sabahı (1938)
Lemia Bale — Onlar ermiş muradına (1935)
Afife Fıkret — Ahır zaman (1334-35)
Fakihe Odman — Sevgi ve saygı (1935)
Gülsüm Niyazi — Son basamak (1925) -hikâyeler-
Enise Muammer Azmi — Aşk ve günah (1923)
Hayriye Melek Hunç — Zeynep (1928)
Naşide Refik — Bir hastabakıcının hatıratı

Lise kapısı önünde Binbaşı Kemal, nöbetçiler ve yazıcınız

Bursa Erkek Lisesi Kampında 3 Gün

Yazan : NİHAT UZ

20-7-1939 Perşembe.

Sabahleyin gözlerimi açıp baş ucumda duran saate bakıyorum: 7. 15 Çünkü bu gün 7, 30 da Erkek lisesi kamp komutanı binbaşı Kemal Boranalple randevum var.

Onbeş dakikade, benim evime epeyce uzak olan Erkek lisesinde bulunmak, oldukça zor bir iş. Acele acele giyinip, hemen kendimi sokağa atıyorum. Bütün enerjimi bacaklarımda toplayıp bir an evvel lisede bulunmak için hızlı hızlı yürüyorum. Fakat bu kadar acele edişim de boşa çıktı. Lisenin önüne gelince tekrar saatime baktım: 7, 38. Sekiz dakika geç kalmışım.

Kendilerine talebelik ettiğim için, metodik çalışmayı seven bir insan olduklarını bildiğim halde, gene bir ümit kapısı bırakarak kapıdaki nübetçiye yaklaşıp soruyorum:

— Kamp komutanı Binbaşı Kemal içerde mi?.

Kamp gençleri geçit töreninde

Nöbetçi benim sözlerime şu sualle mukabele etdiyor:

— Gazeteci misiniz?

Kamp subayları : (Ortada kamp komutanı Binbaşı Kemal Boranalp)

— Evet.

— İsminiz?

— Nihat Uz.

— Binbaşı Kemal beş dakika önce çıktı, çıkarken de:(Eğer Nihat Uz isminde bir gazeteci gelirse, isterse beni beklesin, isterse talım yerine Temenyeye gelsin) dedi.

— Talimden kaçta dönerler?.

— On buçukta.

On buçuğa kadar beklemek imkânsız. En iyisi talim yerine gitmek.

Nöbetçiye teşekkür ederek ayrılıyorum. Mektebe pek yakın olan Temenyeye, biraz önceki hızlı yürüyüşümün acısını çıkarmak için yavaş yavaş gittim. Bursanın en yüksek yeri olan Temenyeden hiç eksik olmayan serin bir rüzgâr terimi iyice kurutmuştu. Etrafıma bakınıyorum: Kimseler yok... Nöbetçi bana burasını söylemişti. Acaba ben mi yanlış anladım?.

Tam bu sırada yukardan koşa, koşa bir asker geliyor. Yanıma gelince, sağ ayağını sol ayağının yanına sertçe getirirken askerce bir selâm verip, konuşmağa başlıyor:

— Binbaşı Kemal sizi çağrıyor Bayım!

— Bende onu arıyordum, Bay Kemal nerede ?

— Buyrun beraber gidelim.

Genç arkadaşla Temenyedeki Gazi köşkü yokuşunu çıkarken konuşuyoruz:

— İsminiz ?

— İbrahim Öztürk.

— Kaçıncı sınıftasınız ?

— Bu sene Edebiyat şubeşinden mezun oldum.

— Çok güzel

— Siz de bizim mektepten mezunsunuz değil mi ?

— Nereden bildiniz ?

— Sizi geçen sene mektepte gördüm

— Konuşa konuşa Bay Kemalin yanına kadar geldik.

— Niye geç kaldınız Bay Nihat?

Geçen seneye kadar hocam olan Bay Kemalin ismimin başına ilâve ettiği (bay) kelimesi - ne yalan söyliyeyim - biraz tuhafıma gitti.

— Erken uyanamadım hocam!

O, her zamanki şakacı edasile:

— Hocalığı filan bırak şimdi.. diyor Sana bir tavsiyem olsun; sabahleyin erken bir randevun olduğu vakit geç yatmamağa dikkat et.

— Teşekkür ederim.

Değerli hocamla hem konuşuyor, hem de göz ucuyla arkadaşları seyre-

Bir kamplı " Ti „ çekerken

diyordum: İstirahat ediyorlardı. Buradaki iki takım yalnız son sınıflarmış... Onuncu ve dokuzuncu sınıflar daha aşağıda talim yapıyorlarmış..

Birden kulağıma bir ses geldi. Arkadaşlar hep birden bağrıyorlar:

— Biiir.. İikiii.. Üüüçç.. Molla!.

Kemal Boranarlap, son sınıf subayı teğmen Hüsnü'ye gülerek soruyor:

— Bu da nesi Hüsnü ?

— İkinci takımda bir Hüseyin var. Arkadaşları onunla şakalaşıyorlar.

Çocukcağızda aksine çok kızıyor.

— Zaten öyledir. Kızdımı daha çok yaparlar.

Bay Kemal bana dönüyor:

— Çocuklarla konuşacak mısınız?

— Müsade ederseniz?..

Teğmen Hüşnü, arkadaşları yanımıza çağrıyor. Hepsi koşa koşa geliyorlar. Etrafımıza halka olan genç liseli askerler içinde, bana Binbaşı Kemalin yanına kadar refakat eden arkadaşa soruyorum:

— Sen söyle bakalım Öztürk, niçin kamp yapıyorsunuz?

Öztürk, başını Türk olmanın verdiği gururla kaldırırken konuşmağa başlıyor :

— Şerefli Türk tarihinin yarattığı Kemalist gençlik, her sayfasında zafer destanları çınlayan büyük Türk tarihine daha bir çok zafer sayfaları ka-

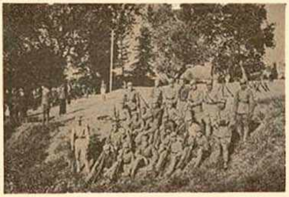

Kamp hatıralarından

tabilmek için, böyle bir çalışmayı severek yapıyor. İşte o gençlik, Atalarının kahramanlık menkıbelerini ebediyen haykırabilmek için böyle bir çalışmağa mecburdur. Biraz önce dediğim gibi, yarın için kendisine haklı olarak itimat edilen bu gençlik kendisine verilen vazifenin büyüklüğünü hissederek bu ödevini seve seve canla başla çalışarak yapıyor. Bu gün 20 inci asır parlak medeniyeti üzerinde siyah kartallar uçuşuyor. Milletler her an muhtemel bir tehlike içinde bulunuyorlar. Bu tehlikeyi önliybilmek için çalışmak, durmadan çalışmak lâzımdır. Ebedi şef ATATÜRK'ün kurduğu rejimi ve emanet ettiği bu aziz vatanı ilelebet korumak, (elile arkadaşlarını göstererek) şu gördüğünüz asker gençlik için, en mukaddes olduğu kadar da en zevkli bir vazifedir.

Binbaşı Bay Kemal bana dönerek:

— Gençlerimizle ne kadar iftihar etsek yeridir diyor. Ben gene soryorum:

— Kamptan memnun musunuz ?

— İnsan şüphesiz vazife bildiği bir şeyi severek yapar. Ahlâkî yönden vazifenin bir karakteri de budur. Kamptan maksat vatan müdafaasına hazırlanmaktır. Vatan müdafaası ise bizim en mukaddes vazifemizdir. Atasının bırak-

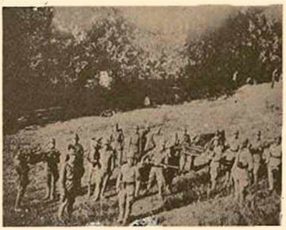

Ağır makineli taliminde

tığı emaneti korumağa, bu azimkâr gençlik defalarca and içmiştir. Binaenaleyh kamptan çok memnunuz. Silâh bizim en zevkli bir eğlencemizdir.

— Çok güzel! Bravo!. Peki, kamp gecelerini nasıl geçiriyorsunuz?

— Kamp gecelerini gayet neş'eli geçiriyoruz. Bilhassa pazar gecelerini.. Pazar gecelerini diyorum. Çünkü; diğer geceler ders yapıyoruz. Dokuzda yat borusu çalıyor. Eğlenmeğe vakit kalmıyor. Mamafih bu geceleri de boş geçirmiyoruz. Hele uyku sever arkadaşlar olmasa..

Öztürk burada biraz durdu. Başını arkaya hafifçe döndürerek bir arkadaşına baktı. Arkadaşları da onu takip ettiler, hepsi bıyık altından gülüyor-

Kampın son günü liseliler Atatürk anıtı önünde

Gençler sabah taliminde

lardı. Kulağıma fısıltı halinde birses geldi;

— Molla

Biraz önce Binbaşı ile konuşurken tempo ile söylenen "Molla„ nın kim olduğunu anladım. Öztürk devam etti:

— (..... nöbetçi subayı haberdar olmadan geç vakte kadar eğleneceğiz. Pazar akşamları 600 kişi mektebin bahçesine toplanırız. Mektebin cazı da bu şen toplantıya iştirak eder. Biz de millî oyunlar oynar, dans ederiz. Sesleri güzel olanlar da seslerini esirgemezler. Bazı arkadaşlar da muhtelif taklitler yapıyorlar. Yat borusu herkesi bu doyulmaz eğlenceden ayırıyor.)

Binbaşı Kemalin sesi:

— Orhan!.

Bir genç ortaya çıkıyor, Binbaşı takdim ediyor:

— İşte kampımızın radyosu.. Hayret ettim. Kendi kendime "nasıl olur?„ diyorum. Binbaşı emrediyor:

— Haydi Orhan!

— Emredersiniz komutanım

Orhan başladı. Ağzı ile öyle mükemmel, bir bando gibi marş çalıyor ki.

— Bir de radyo.

— Peki komutanım.

Radyonun enteriptörü kulağı. Hemen büküyor, makinenin kızmasını bekliyor. Evvelâ parazitler duyuluyor, sonra sert sesli istasyonlar.. Nihayet Kahire radyosunda karar kılıyor. Arapça uydurma bir şarkı. Fakat beste çok mükemmel. Soy adının "Ener„ olduğunu oğrendiğim Orhanı tebrik ediyorum.

Binbaşının düdüğü gençlere istirahatin bittigini haber veriyor. Yarının üniversitelileri çabucak yerlerine geçiyorlar, çıt yok.. Kamp komutanları gibi otomatik çalışıyorlar. Binbaşı Kemal Boranalp bana dönüyor:

— Gençlerle konuştunuz, talimlerde de ne kadar titizlikle çalıştıklarını gözlerinizle gördünüz. Saat 12 de Mektepte bulunun, diğer vazifelerini de görürsünüz diyor. Teşekkür ederek ayrılıyorum. Arkamdan Kemal beyin sesi:

— Sakın sabahki gibi geç kalmayın, yemeği kaçırırsınız!..

⁂

Saat tam 12 Erkek lisesi kapısın-

— Arkası 26 ıncı sayfada —

İlk Kadın İlk Aşk İlk Günah!...

Yazan : RIZA ÇAVDARLI

●

Kadının bir din, ona teabbüt edenlerin birer dindar olmadıklarını kim iddia edebilir?

Dinler, efsane masallarında, ilk doğuşlarını aşklarla, zevklerle süslememişler midir?

İlk kadının kadın olarak tanınmasına, ilk aşkın da zengin, rengin hislerle görünüşüne Orta Asyada tesadüf ederiz.

Bunun tarihini hakiki bir surette tesbit pek güçtür.

Bazı müverrihler bu tarihi milâddan evvel 10,000 senelerine oturttıkları hâlde, bazıları, bu tarihi milâddan evvel 20,000 senelerine çıkarırlar. Ve derler ki Avrupaya ilk aşkın ilk medeni kıyafette gelişi, Cro-magnar dediğimiz medeni insanların Orta Asyadan Avrupaya gelişleri tarihidir ve tam milâttan evvel 20,000 dir. [1]

Ne kadar eski olursa olsun, bizce matlup olan cihet, Orta Asyanın ilk medeni sakinleri arasında ilk kadının ve ilk aşkın nasıl tanındığıdır.

Orta Asyalılar ilk dinini (Dravidi)ler vasıtasiyle Hindistana getirdikleri zaman, bu din, çok sonraları evvelâ Dharna, yani, «eski kanunlar ve nizamlar» bilâhara da (Bırahma) ismini aldığı vakit, eski bir Lejandi de yeni dinin içine getirip sokmuştu.

Orta Asyadan gelen bu Lejant bize bir kadının neden halkedildiğini göstermektedir. Lejanda göre:

[Gök Tanrı, evvelâ erkeği yarattı. Sonra ona bir de kadın ykratmağı düşündü. Kadını yaratmak için tabiattaki mevcut bütün varlıkları ayrı ayrı muayene etti. Nihayet şu maddeleri topladı:

«Ayın yuvarlaklığını, ısırgan otunun gövdesini, asmaların helezonlu yükselişini, otların dalgalanmalarını, güllerin yumuşaklığını, çiçeklerin kokusunu, yaprakların titreyişini, ela geyiğin gözlerini, arının iğnesini, güneş aydınlığının parlaklığını, bulutların ağlamasını, rüzgârın şiddetini, tavşanın çekingenliğini, kelebeğin gururunu, papağanın göğsünü, balın tatlılığını, tilkinin aldatıcılığını alarak kadını yarattı.» [2]

Böylece de alıp erkeğe verdi.

Bu eski Lejand bize, Eskilerin tamamile kadın ruhuna vakıf olduklarını, ve bir kadını nasıl tebayyül ettiklerini açık bir şekilde gösterir. Ay kadar güzel, bal kadar tatlı, gül gibi kokulu bir kadının unutmamalıdır ki vücudü ısırgan otundandır? Yapraklar gibi narin titreyen, elâ geyik gibi güzel gözleri bulunan, kelebek kadar mağrur olan aynı kadında arının iğnesi, tavşanın çekingenliği, tilkinin aldatıcılığı vardır. Yani kadın hem tatlı, hem de acıdır! Severken ısırır, sokarken okşar!

O zamanlar, bu acı tatlıya, büyük bir hakkın verilmesi de unutulmamıştır. Ari gibi sokmasına tilki gibi aldatmasına rağmen «kadın hattâ bir çiçek ile bile dövülemez.» «Onu sıkı bir takibe tabi tutmak da doğru değildir. Eğer böyle bir hal olursa, kadın, tinetindeki fenalıkları izhar için vakıt ve vasıta bulur. Unutmamalıdır ki Gök Tanrı onu iyilik ile fenalıktan yaratmıştır.»

Kadın hakkındaki bu felsefi fikirler, iptidaî zamanlarda bile kadın ruhile pek ziyade uğraşıldığına delildir.

Bu iptidai zamanlarda aşk geçici bir zevk vasıtası olarak kalmamış, dinde, mabette de kendisini göstermiştir. (Âşık olmayan bir mâbut, mâşuke olmayan bir mâbude yoktur.)

Assurbanipal'in, harabeler arasında bulunan on iki yarı kırık tabletler, bunu bize pek güzel gösterirler. Bunlardan bazıları (Sümerliler) e milâddan evvel 3,000 senelerine aittir [3]. Gilgamesh tarihte Ürut'un Lejander bir hatırasıdır.

Engidu, bu domuz kadar kuvvetli, aslan yenli, kuş kadar sür'atli mâbut, insan cemiyetinden hoşlanmaz, hayvanlarla beraber yaşamasını tercih edermiş. Bir avcı onu ağlarla tutup bundan ayırmak ve kurtarmak istemiş. Fakat muvaffak olamamış.. o zaman gidip Gilgamesh'i bulmuş. Aşkın mâbudesinden, Engiduyu âşık yapabilmek için bir mabude iade etmesini rica etmiş, mabude:

— Git avcı, demiş, bir rahibe intihap et. Hayvanlar çayın kenarına su içmeğe geldikleri vakıt, rahibeyi bütün guzelliğini gösterebilecek derecede soy. Taki Engidu onu iyice görebilsin.

Böylece avcı ile rahibe, gelip Engidu'yu bulmuşlar.

«İşte kadın: Engidu!

«Saçlarını bırak,

«Bütün güzelliğini aç,

«Böylece o seninle meşgul olabilsin.

«Sakın geriye çekilme, hırs ve arzularını göster!.

«Onu bulur bulmaz sana yaklaşacaktır!

«O zaman bütün elbiseni aç, taki sana dayanabilsin.

«Onu gafletten uyandır, bu kadının işidir.

«O vakit o, bu vahşi hayvamlara yabancı kalacaktır.

«O zaman rahip onu dinlemiş.

«Bütün güzelliğini gösterecek gibi açılmış.

«Geriye kaçmamış, hırs ve arzusunu göstermiş.

«Bütün elbisesini açmış, ta ki o serbestçe ona dayanabilsin.

«O, onda bir kadının verebileceği arzuların hepsini uyandırmış! [4]

Böylece altı gün yedi gece bu mukaddes kadınla kalmış.

Uyandığı zaman, vahşi hayvanların kaybulduklarını görünce müteessir olmuş, o vakit rahibe:

— Müteessir olma, Engidu, demiş.

[1] Lull: the Evolution of Man, 26.

[2] Havell, ideals, 91.

(3) Wrill Durant-Histoire de la Civilisation, 1, 313.

(4) Leonard; Gilganssh, 3.

Seni Ur şehrine götüreyim. Orada mâbude Gelgamesh var. O sana zevkten, aşktan bir hayat sunsun!

Engidu!

Ben onu mağlûp etmeğe gideceğim..

Demiş. Gelmişler. Fakat Gilgansh üzerindeki harp elbiselerini atmış; dekolte beyazlar giyinmiş, mücevherlerini, elmaslarını takınmış.. beyaz güzel kollarını açmış:

— Gel mağlup et Engidu.. demiş.

Engidu mağlûp, perişan kolları arasına atılmış.

Ondan sonra mâbudenin gönüllü âşıkı olarak kalmış.

Bu da gösteriyor ki medeniyetin ilk çağında aşk bir günah değil, bir ibadet, bir kudsiyet olmak üzere telâkki ediliyordu.

Zaten dinî bir tetkik, bu iptidaî mâbetlerin, aşktan, zevkten vücude getirilmiş Budalar olduklarını pek güzel meydana çıkarır.

Hâlâ Hindistanın şimalinde, bunlardan bakiye birkaç mâbede, on dokuzuncu asırda rahıp Dubois tesadüf etmiştir [5].

Mâbedin dansözleri, muğanniyeleri, şehvet açlığıyla sızlanan dindarları doyuracak kadar çokturlar. Bu Devadasisler, yani mabutların hizmetçileri, gözdeleri, mâbedin parlâyan birer incileridirler.

Her mâbet. bu gibi "mukaddes kadınlardan„ büyük bir trubu muhafaza eder. Bunlar ismen ilâhların hizmetçileri, hakikatta ise «zevkin vericisi kadınlardırlar.» Evvelâ putlar önünde günde iki defa, teğanni ile dansederler. Büyük âyinlerde de halk huzurunda ayni dini vazifeyi görürler.

Bundan sonraki vazifeleri, rahiplerin keyf ve zevklerini tatmindir. Üçüncü vazifeleri de, merasim esnasında gözleri kendilerine dikilen erkeklere, mabedin biçtiği paha üzerinden zevki sunmaktır. [6]

Bir kadının mabette böyle «kudsi» bir vazifeye intihap edilmesi pek şerefli bir iştir. Hattâ pek büyük aileler, kızlarını mabedin bu "kudsi„ hizmetine tahsis etmek için çıldırırlar.

Bu mâbetlerde «mukaddes hizmetkârlık» vazifesi yalnız kadınlara, genç gızlara tahsis edilmemiştir. Büyük rahibelerin de, yani (mabude) lerin de, hizmetlerine nefislerini hasr ve tahsis eden delikanlılar pek çoktur. Bu delikanlılar da «mâşuka mâbudelerin» dolayısıyle onların vekilleri (rahibe) lerin gözdeleri, hizmetçileridirler. [7]

(5) Dubois, Moeurs, institutions et cerémonies des peuples de l' Inde, 385-6.

(6 Will Durant; Histoire de la civilisation: II, 229

(7) Op. cit, II, 230

Yani mâbut âşık, mâbude mâşukadır.

Din temelini; aşkın, zevkin üzerine kurmuştur.

(Arıların) milâddan evvel 1600 tarihlerinde Hindistanı istilâları, bunlardaki ilk kadın telâkkilerini değiştirmiş, mesut ve bahtiyar kadınlığı cehennemi bir azap içine atmıştır.

Mavau'nun ahkâmı, kadını tam bir (Arı) rubile görür. Kadın onun vahşi ayakları altında çiğnenmeğe mahkûm bir varlıktır. Mavau'ya göre kadınlar!

1 — «Bütün şerefsizliklerin, fenalıkların menbaıdırlar!»

2 — «Kadın en şiddetli ağrıların menbaıdır!»

3 — «Kadın cinlerin, perilerin kumkumasıdır!»

4 — «Bu sebepten kadınlardan daima kaçmak lâzımdır.»

5 — «Çünkü kadın insana gittiği doğru yolu şaşırtır. Yalnız bir divane değil, bir âlim, bir evliya da onun elinde muhakeme ve müvazenesini kaybeder!»

6 — «Çünkü kadın aldatmak ve şaşırtmak için yaradılmıştır!»

7 — «Bu sebepten erkek onun «efendisi», «hâkimi» hattâ «ilâhı» olmalı; kadın onu öbür dünyada da takip etmelidir. [8]

Kocaların ölümünden sonra kadınların yakılmaları işte bugünlerin, bu esaretin başladığı zamanın hatırasıdır.

Bu küçük mukayese bize şu fikri vermektedir: (Nurani), dediğimiz hilkatin; ilk medeniyetin, ilk aşkın banisi olmakla beraber, ilk kadını da onun aşkile beraber, mâbut tanıyanlardır.

Kadına her suretle hürmet göstermişler, onu cemiyetin zevki, çiçeği olarak tanımışlar. Hattâ bir gül ile bile

(8) in Bebel, Woman under socialism, 52

dövmeğe razı olamamışlardır.

(Arı) dediğimiz halklar ise, bütün büyük medeniyetlerin bir yıkıcısı olarak kalmamışlar, aynı zamanda kadınlığın ve aşkın da bir katili kesilmişlerdir.

Biz kadına karşı olan bu vahşi fikirlere hâlâ bunların arasında tesadüf ederiz.

İtalyanların kadınlar hakkında tuhaf ve garip bir hikâyaleri vardır, bu hikâyeye göre: «Allah cennetin bir duvarına bir ciğer asmıştır. Bu ciğeri kocasını aldatmayan kadın yiyecektir.

Bu ciğer, bu kadar kadın ölüp gittiği halde, hâlâ cennetin duvarında asılı durmakta imiş! Zira henüz kocasını aldatmayan bir kadın çıkıp ta o ciğeri yiyememiş!»

Arı bir cemiyette kadının kocasını aldatması bir haktır.

Fakat (Turani) cemiyette buna imkân yoktur. Yukarıda da gördüğümüz gibi, bu cemiyette (kadın tazyik edilemez: Kadın tazyik edilirse tinetindeki fenalığı izhar eder, serbest bırakılırsa iyiliğini gösterir.]

İşte ilk aşk, ilk kadın ve onun ırklara göre telakkileri. Bu da gösteriyor ki, (Turani) dediğimiz ırk, daima (Ârî) dediğimiz ırk üstünde bir teveffuka sahiptir.

Turanî halk, ilk defa kadın ruhunu tetkike muvaffak olmus, aşkı süslemiş, ona mabedinde, zevkten, hırstan bir taht kurdurmuştur.

(Âriler) in cemiyet hayatına girmeleri, «ilkgünahın» mübeşşiri olmalarıdır. Eğer bu ırk gelmemiş ve yetişmemiş olsaydı, aşk hâlâ kutsiyetini muhafaza edecek, hayatın nazımı, sevilen bir peri halinde kalacaktı.

KADIN VE Aşka Dair

Yazan:
ATİYE DEMİRCİ

I

§ Neticelerine bakarak hüküm vermek lâzımgelirse aşk, sevgiden ziyade bir kine benzer.

§ Öyle insanlar vardır ki, aşktan bahsedildiğini ömürlerinde duymamış olsalar âşık olmazlar.

§ Sevmediği halde sevildiği zaman utanç duymayan kimse yoktur.

§ Aşkın zevki sevmektir. İnsan sevilmekten ziyade sevdiği için mesuttur.

§ Uzak bulunmak küçük aşkları söndürür, büyük aşkları alevlendirir; tıpkı rüzgârın mumu söndürüp ateşi alevlendirdiği gibi.

§ İnsan hakikaten unuttuğu birini bir daha sevemez.

§ Sevişenlerin başbaşa bulundukları zaman canlarının sıkılmayışı, mütemadiyen kendilerinden bahsettikleri içindir.

§ Bizi istediğimizden fazla sevenlerden ziyade, bizi nefret edenleri sevmemiz daha mümkündür.

§ İnsan ne kadar severse o kadar affeder.

§ Kıskançlık sevgiden ziyade bir izzetinefis meselesidir.

§ Aşkın en büyük mucizesi kadını hafifmeşreplikten kurtarmasıdır.

§ İnsan hakikaten sevdiği birile, artık sevmemeye başladığı bir kimseden daha kolaylıkla münasebatı keser.

§ Namuslu kadınların çoğu, kimse aramadığı için oldukları yerde kalmış hazinelerdir.

§ Kadınlar ilk aşklarında aşkı, sonrakilerde sevgililerini severler.

§ İnsanın kalbinde eski bir aşktan henüz izler varken, başkasını sevmesi daha kolaydır.

§ Ne güzelliksiz gençlik işe yarar, ne gençliksizlik güzellik.

§ Kadınların ilk macerası, ikinci bir macera olduğu zaman akla gelir.

§ İnsanı, çok sevdiği zaman da, hiç sevmediği zaman da memnun etmek aynı derecede güçtür.

§ Ruh, vücut için neyse aşk da ruh için odur.

§ Aşk hayatında sevmemek, sevilmek için bir çaredir.

§ Aşk hayalete benzer: Herkes bahseder ama, gören azdır.

La Roche Foucauld

II

§ Kadınlar, aşkta erkeklerin ekserisinden daha ileri giderler. Fakat dostluğa gelince: Erkekler onlardan üstündür.

§ Kadınların birbirini sevmemelerine sebep erkeklerdir.

§ Bir erkek başkasının sırrını kendi sırrından daha iyi saklar. Kadın, bilâkis kendi sırrını, başkasının sırrından daha iyi saklamasını bilir.

§ Bir kadın, birisinden hiç gözünü ayırmadığı zaman da, ona hiç bakmadığı zaman da aynı fikri verir.

§ Seven kadın tenbelse hamarat, hamaratsa tenbel olur.

§ Hassas olmıyan kadın henüz seveceğini bulamamış demektir.

§ Dostluğu kuvvetlendiren zaman, aşkı zayıflatır.

§ Aşkla dostluk kabili telif değildir.

§ İnsan hakikaten bir kere sever: İlk sevdiği zaman.

§ Birdenbire doğan aşk kurtulması en zor olan aşktır.

§ Aşkı usanç öldürür, unutmak gömer.

§ İnsan nasıl daima kendi kendini teselli ederse, aşkını da öyle, gayet tabii olarak unutur: Kalbimiz ne daima ağlamak için yaratılmıştır, ne de daima sevmek için.

§ Çirkin bir kadın ancak, delicesine sevilir. Çünkü âşığı onu ya garip bir zaaf eseri olarak seviyordur, yahut ta ondaki, güzellikten daha gizli, daha kuvvetli teshir kuvvetine meclûbtur.

§ Birini unutmak istmek, yine onu düşünmek demektir.

§ İnsan, sevdiğini tamamile mesut etmek ister; buna kadir değilse, onu tamamile bedbaht etmek arzusundadır.

§ Nefret ettiğimiz biriyle yaşamaktansa, sevdiğimizi teessürle düşünmek tercih edilir.

§ Kadının kaprisi, güzelliğinin panzehiridir: Bu panzehir olmasa erkekle kadınların güzelliklerile tutuldukları derdlerden kurtulamazlar.

§ Kadınlar, erkeklere kendi yaptıkları iyilik ve fedakârlıkla bağlanırlar; erkeklerin bu iyilik ve fedakârlıklar nisbetinde sevgileri azalır.

§ Bir kadında erkeğin sevdiği şeyi, diğer bir kadının bilâkis hiç sevdiği taraftır.

§ İnsan ne kadar menfaat düşüncesinden uzak bir aşkla severse sevsin, bazan sevdiğinin hesabına fedakârlık yapması ve onun verdiğini almak, mertliğini göstermesi lâzımdır.

La Bruyère

ÇIRPINAN SULAR

ROMAN : 18

MÜKERREM KÂMİL SU

İnsan mazileri de böyledir. İster iyi, ister fena olsun. Onları kaldıkları yerlerde bırakmak, kapandıkları yerlerde örtülü tutmak icap eder. Karıştırdıkça koru kızıllaşan küller gibi hatıralara dokunmağa bakmamalı. Bu bir geri dönüşü andırır ki insanı daimî zarara ve nedamete sürükler.

Bursanın ışıkları uzaktan göründü, Sermet :

— İster misin, Bursada bir gün kalalım. Akşam postası ile gideriz, diye bir teklifte bulundu.

Nahide biran düşündü. Uludağın eteklerine sığınan yeşil memleketi emsalsiz kaplıcaları ile gözlerinin önünden geçirdi. Bu iyi bir fikirdi. Nasıl istersen diye cevap verecekti. Fakat birden kalbi titrer gibi oldu. Evimize mola vermeden gitmek daha muvafık diye düşündü. Kısa bir dinlenmeden sonra Yalova'ya doğru yola koyuldular.

Gün ışıkları ile beraber hayat gözlerinin önünde uyanmış bulunuyordu. Evlerine, itina ile hazırlanmış yuvalarına kavuşuncaya kadar kalplerinden birşey konuşmağa imkân bulamadılar.

***

Akdeniz yolile gittikleri İslahiyeden Torosla döndüler. Giderken büyük bir fırtınaya yakalandılar. Yaz aylarında çok defa uslu bir çocuk gibi durgun ve sevimli olan Akdeniz, kabına sığamaz, sahillerle boğuşmağa kanamaz oldu. Rüzgârlar ıslık çalarak, dalgalar iri hamlelerle gemiyi döverek, bembeyaz köpüklerle şahlanarak onlara heyecanlı dakikalar yaşattı.

İkisini de deniz tutuyordu. Yolcuların çoğu erkenden kamaralarına çekiliyor; ancak pek mukavemetli olanları salonda kâh kâğıt oyunları, kâh okuma ve kâh konuşma ile vakıt geçiriyorlardı. Bazan elele güverteye çıkıyor, bir küçük beşik gibi dalgaların koynunde sallanan gemiden fırtınayı seyrediyorlardı. Beraber olmaktan, ayni duygular, ayni heyecanlar ve ayni isteklerle dolu bulunmaktan gelen bir saadet humması içinde idiler.

Tabiatın korkunç isyanına karşı içlerinde küçük bir ürkme duyuyorlardı. Ölümden korkuyorlardı. Hattâ bir felâket olsa, bunun dahi saadet telâkki edecek kadar kendilerini his dünyasına kaptırmışlardı.

Bir gün Nahide :

— Bence yekdiğerini sevdikleri sırada ölenler.. mes'ut ölülerdir, demişti.

Genç adam vapurun sulara kayacakmış gibi göründüğü her sarsıntısında bunu düşünüyor. Aynı rüyayı gören karısının gözlerine bakarak kuvvet topluyordu.

— Nahide, mes'udum. Bu engin denizler ortasında, büyük bir fırtına ile göğüs göğüse ilerleyen bu vapur güvertesinde kuvvetli bir içkiyi yudum yudum içiyormuş gibi sarhoşluk duyuyorum içimde.

Sanki hayatı içiyorum. Ver ellerini sevgili!

Genç kadın tatlı bir uysallıkla ellerini uzatıyor, sonra vücutları örpertiler içinde kamaralarına çekiliyorlardı. Gemi durmadan sallanıyordu. Yataklarının perdeleri kımıldadıkça ışık oyunları garip çizgiler, gölgeler meydana getiriyordu. Ve makinenin durmadan çarpan bir yürek gibi ahenkli sesi, yavaş yavaş bir serenat halini alıyordu.

Dalgaların gemiye çarpıp geri dönüşleri ile garip bir uğultu meydana geliyordu. Belki yolcular arasında ölüm endişesi ile çırpınanlar, dua edenler, hastalananlar, buhran geçirenler vardı. Kıyı hasreti ile kimbilir nasıl kıvranıyorlardı. Fakat onlar, sanki hayattan kopup ayrılmış, bambaşka bir âlem içinde yaşıyorlarmış gibi tatlı, rüyalı bir uykuya dalıyorlardı.

Gidiş nekadar heycanlı ve fırtınalı oldu ise, dönüş o kadar sakin ve arızasız geçti. Ekspres hemen mesafe mefhumunu ortadan kaldırmış gibi eski uzun yolları kısaltmıştı. Bir zamanlar aylarca gidilen yollar şimdi saatlere sığdırılmıştı. Bir akşam karanlığında Haydarpaşa istasyonu, balayı yolculuklarının bir durağı oldu. Ve artık kışı kendi ışıklı ve sıcak yuvalarında sakin ve mes'ut geçirmek üzere yuvalarına sokuldular.

***

İlkkış, ilkbahar, ilkyaz ilkgüz geçti. Daima sevgi, daima heyecan ve her dakika kıymetini, kuvvetini artıran bir dostluk, bir arkadaşlık havası içinde yaşadılar. Bu gönül ve hayat beraberliği onlara saadetin en sonsuzunu tanıtıyordu. Mevsimlerden mevsimlere yurda uğrayan gezgin kuşlar, daima şen gözlerle baktılar. Hâdiseler sel gibi aktı. Haftalar aylara bağlandı. Aylar bir gün yıl oldu. Ve üç uzun sene, en küçük bir buhrana yol vermeyen yuvanın tarihinde yer aldı

***

Memlekette kıyafet balosu hazırlığı almış yürümüştü. Sık sık Halkevinde toplantılar yapılıyor, bazan partide muhtelif işler için ayrılmış olan komiteler hararetli münakaşalara girişiyorlardı. Yoksullar birliği, balo fikrini ortaya attığı zaman Atatürk parkında yapılması arzusunu da izhar etmişti. Uzun kış kapalı evlerde, haftabaşı geceleri klüp salonunda aile toplantıları yaparak, Halkevinin müsamere, konser ve konferanslarına giderek geçiren şehir halkı, muhakkak ki bu kır balosundan memnun olacaktı.

Mart okadar güzel geçmişti ki, nisan başında verilecek bu balonun havanın serin ve yahut yağışlı olması yüzünden tehirine ihtiyaç kalmıyacaktı.

Park çok güzelleşmişti. Büyük havuzun kıyılarında renkli çiçekler açmıştı. Fıskiyeden tatlı şıpıltılar çıkararak fışkıran sular, havuzun içinde parlayan renkli ampullere vurdukça nekadar

güzel olacaktı. Pistin etrafı ve üstü mat abajurlü lâmbalarla süslenecek, musikinin manasına göre ışıkların rengi değişecekti. Camlı salonun önündeki caz yerine hem Halkevi, hem kolordu takımları yerleştirilecekti Öyle ki muzikten pekaz fasılalarla durmadan istifade ediledekti.

Hazırlanacak içkilerin, mahallî oyunların, piyanko ve sürperizlerin görüşülmeleri yapıldığı sıralarda birdenbire havalar bozuldu. Sık sık yağan yağmurlar, Balıkesir gecelerine oldukça hatırı sayılır bir serinlik getirdiler. Nihayet balo için, yeni yapılan hükümet konağının büyük salonu tercih edildi. Bu ayrıca bir zevk de olacaktı. Çünki günlerdenberi binaya karşıdan bakmak ve içini gezmekle doyamıyan halk, bu çok geniş salonda bunalmadan rahat rahat bir gece gece geçirecekti.

Kıyafet meseleleri günlerce münakaşa mevzuu oldu. Önce Vali ile Kolordu kumandanından maada erkekleri de bu mecburiyete tabi tutmak istediler. Yalnız frakla, smokinle, gelinmesini ileri sürenler oldu. Bundan evvel Halkevi salonlarında yapılan ilk kıyafet balosunda ortaya çıkan müşküller göz önüne getirildi. Erkekler için değişik kıyafet bulmak güç oluyor, çoğu da bu külfete katlanmaktansa baloya gelmemeyi tercih ediyorlardı. Nihayet "erkekler için kıyafet serbesttir, koyu renkli elbise giymeleri şayanı tercih olur„ kararı ortalığı yatıştırdı.

Kadınlar birbirlerine benzememek ve en orjinal bir elbiseye malik olmak için heyecanla harekete geçtiler.

Göz doktorunun sempatik karısı tertip heyeti içtimalarının birinde, yanındaki genç kadına fikirlerini söyliyordu:

— Siz meselâ Kleopatrayı temsil edebilirsiniz. Saçlarınız, gözleriniz, renkleriniz çok müsait. Yalnız saçlarınızın, şu dalgalarını biryantinleyip sıkı sıkı firçalamak, düzeltmek lâzım. Saçlarınızı ortadan ayırır, gergin bir şekilde biraz yukarıya doğru tararsanız. Saçlarınızın ucu arkada enseye doğru gelişi güzel bırakılmış gibi bir topuz halinde kalır. Elbisenin göğüs kısmı, inciden bandlarla, bele kadar açık olacak sırta raptedilir. Beyaz saten etek gayet uzun olur. Ve salona girerken arkanızdan iki erkek bu uzun eteği itina ile kaldırarak taşırlar.

O kadar tatlı bir sesle konuşuyordu ki, herkes fikirden ziyade konuşma tarzındaki yumuşaklığa ve ahenge kapılarak onu dinlemeğe başladı.

Ona muhatap olan genç kadın, tertip heyetine dahil olduğu halde hattâ baloya gelmek istemiyordu. Nihayet:

— Çok güzel söylüyorsunuz amma, diye cevap verdi. Ben bir gece için yirmi metre saten ziyan edemem.

Doktorun karısı billûr gibi bir kahkaha ile:

— Bir gecenin rüyası bazan bütün bir ömre yeter yavrum! diye onu teşvik etmekte devam ediyordu. Boyunuz, vücudünüzün kemiksiz denecek kadar ince ve düzgün çizgileri ve bu simsiyah gözlerinizle okadar o tarihî kadını canlandıracaksınız ki...

Yoksullar birliği reisinin karısı:

— Amma Kleopatra tombuldu hanımefendi!.. diye söze karıştı.

Diğeri:

— Ne ziyanı var efendim. Bizim melikemiz de asrın icabı ondan daha zayıf olmuş, ne çıkar?

Yine hep birden gülüştüler.

Ve nihayet heycanla beklenen gün geldi.

O sabah İstanbuldan gelmiş olan Nahide, arkadaşının kendisi için Pamukçu'dan getirttiği elbiseleri hayranlıkla seyrediyordu. Bu, Balıkesir ve civarına ait kıyafetlerin en ağırlarından biri idi. Siyah kadife üstüne altın sırma ile çiçekler işlenmiş bir şalvar, bir yelek, bir cebken ve bir de incecik hilâli gömlekten ibaretti.

Nahide yol yorgunluğunu nazarı itibare almadan giyinip aynanın karşısına geçmişti. Prova muvaffakiyetle neticelendikten sonra, en mühim işi halletmiş insanlar gibi rahat rahat başka şeylerden konuşmağa başladılar.

Akşam yemeğinden sonra Bahri Doğru Sermetle beraber misafir odasına geçti. Âfetle Nahide yatak odasında özenle hazırlanıyorlardı. Elbiseleri eş denecek kadar birbirine benziyordu. Âfetin eli ince işlere pek yaraşan san'atkâr ruhlu ablası giyinmelerine yardım ediyor, isabetli tenkitler yapıyordu.

Âfet kaynanasının incili, altınlı başlıklarından birini Nahidenin başına yerleştirmeğe çalışıyordu. Genç kadının yüzü biraz uzunca olduğ için bu başlık, başa dümdüz tutturulacak olursa iyi gitmeyecekti. Nihayet, yaramaz bir mekteplinin beresini bir yana eğişi gibi, başlığı biraz sağa yatırdılar. Üstüne iri oyalı bir yemeni attılar. Yemeninin iki ucu bağlanmadan iki omuzdan aşağı bırakıldı.

Nahide yelek fazla sıkacak, rahatsız edecek diye söylendiği için, blûzun üstüne sadece cepkeni geçirdiler. Ve şalvarın üstüne çok iyi giden gayet ağır antika bir kuşağı da beline bağladılar.

Âfet kendisinden çok arkadaşının kıyafeti ile uğraşıyordu. Üç yıldır İstanbulda yaşayan genç kadını, aşağı yukarı bütün memleketin bulunacağı bu baloda birden bire ortaya çıkarmak tatlı bir sürperiz olacaktı.

Onun tamamile kusursuz olmasını istiyordu. Bazan taç şeklinde başa ta kılabilen gerdanlığın ortasında badem büyüklüğündeki pırlantayı çıkardı. İnce pilâtin zincirle onu da Nahidenin boynuna taktı.

Her iş bittikten sonra elele aynanın karşısına geçtiler.

Odanın ölçülü köşelerinden ışık alan aynaya temamiyle yekdiğerine zıd iki gölge vurmuştu. Renkleri, bakışları, vücutlarındaki şekil gibi mânaları da ayrı ayrı, buna rağmen ne kadar anlaşmış ve uyuşmuş iki insandılar.

Nahide bir çocuk gibi arkadaşının kollarını tutarak:

— Harikulâdesin Âfet! dedi. Eminim ki bu gece yalnız bu salonda göz kamaştıracak en güzel kadın değil.. dünya güzellerini bir araya toplayan bir şehre gidip te şöylece bir görünsen yine en güzel diye seni seçecekler.

Âfetin dudaklarında tatlı bir gülüş vardı. Renge, boyaya, gölgeye ihtiyacı olmayan prüzsüz yüzünün, iki kıvılcım gibi yanan gözleri çok derindi. Kıvır kumral kirpiklerinin arasında pı ıldayan bu gözler, heran hâreleri değişen fosforlu sular gibi idi.

Nahide, bu gözler, tabiat kudretinin en yüksek ifadesi olarak bu yüze yerleştirilmişler diye içinden düşündü. Ve arkadaşını hayran hayran seyretmekte devam etti. Eski Balıkesir kıyafeti içinde bir masal kadını gibi salına salına salona girince nasıl göz kamaştıracağı aşikârdı. Yıllar Âfetten almıyor, yıllar Âfete birşey vermiyordu. Bu, tabiatın müstesna bir hediyesi idi sanki ona.

Âfet hayranlıkla yüzüne bakan arkadaşını ellerinden tutup tekrar aynanın karşısına getirdi:

— Sen asıl kendine bak! diyordu. Şu dudaklardaki ifadeye, şu bakışlara dolan mânaya dikkat et. Ben yerli kıyafetin bir şehirli kadına bu kadar yaraştığını ilk defa görüyorum. Bu gece bu hâlinle nasılsın biliyor musun Nahide? Tamamile genç bir çocuk... Yavuklusunun çitler arkasından kendisini ihtirasla seyredeceğini bile bile düğüne giden bir küçük köylü kız.

Gülüşerek, şakalaşarak merdivenlerden aşağıya indiler.

Çok geçmeden araba onları hükümet konağının önüne getirdi. Geniş merdivenlerden ağır ağır çıktılar. Hemen hemen her masası işgal edilmiş büyük salonun ışık, renk, koku, müzik ve süslerden örülmüş dekoruna daldılar.

Bu, Âfetin tahmin ve tasavvur ettiği gibi cidden hoş bir sürperiz oldu.

Bir çok guruplar tarafından hararetle selâmlanıyorlar, samimi bir şekilde muhtelif masalara davet ediliyorlardı. Âfet daha önceden sözleşmiş oldukları için Belediye reislerinin masasına doğru arkadaşile beraber ilerledi. Bahri Doğru yolları üstündeki masalara uğruyor, samimi bir şekilde eş, dost hatırı alarak arkalarından geliyordu.

Caz durmadan çalıyor, gençler durmadan dansediyorlardı. Ekseriyet mahallî kıyafetler tercih etmiş; köylerden, Edremit, Havran ve Erdek'ten getirdikleri takımları giymişlerdi. Gayet iyi danseden bir zabit kızı, sarı organtinle bir kırizantem şekline girmişti. Saçlarını İspanyol kadınlarını hatırlatır bir şekilde tepeden geniş bir tarakla tutturmuş, tarağın arkasından çiçekli bir tül uzanmıştı. Dansederken bu duvak, bahar çiçeklerinin üstüne serilen ince bir sisi andırıyordu. İnce sarı elbisesinin etekleri de bir hırçın rüzgâr eliyle yerlere serilen kırızantem yapraklarına benziyordu.

Şehre yeni tayin edilen adliyeci genç kızlardan biri On dördüncü Lui devrinin modasına uygun bir şekilde giyinmişti. Ensesinden yukarıya doğru gayet iyi taranmış tam başının ortasına bir topuz halinde yerleştirilmiş saçları, şakaklarına doğru biraz çekik gözleri ve gayet biçimli, taze göğsü epiyi nazarı dikkati celbediyordu.

Miralayın güzel gözlü karısı üstüne sırmayla iri güller işlenmiş mor kadifeler giymişti. Başında altından bir taç vardı. Yanındaki arkadaşı boğazını tamamile saran dik dantel yakalı beyaz elmasiyeden elbisesi içinde her zamanınkinden çok daha güzel görünüyordu. Elbisesi beline kadar sıkı, belinden aşağısı mübaleğalı bir şekilde bol ve uzundu. Kolları omuz başlarında çok büzmeli, dirseklerinden aşağıda daracıktı. Onun başında elmastan bir akar su vardı. Büfeye gider, danstan dönerken tarih yaprakları arasından çıkmış bir kraliçe ihtişamını gösteriyordu.

Yoksullar birliği reisinin karısı yüz senelik gayet ağır bir elbise içinde tanınmıyacak kadar değişmiş görünüyordu. Deniz suyu renkli gözlerinin içinde heran pırıldayan o iki damla ışık bu gece her zamankinden çok daha tatlı ve sihirliydi. Masadan masaya dolaşır; arkadaşlarının, ahbaplarının gönüllerini almağa çalışırken gayet mükrim bir ev sahibi hali gösteriyordu.

İnhisarçılardan birinin karısı herkesten başka bir kıyafet intihap etmişti. Saçlarını kırmızı zemin üstüne beyaz benekli bir mendille sarmıştı. İnce, beyaz müslinden bluzünün kolları kararık, göğsü dört köşe açık ve beline kadar sımsıkıydı. Altında kızılımsı, yılankavi çizgilerle göz alan bol büzmeli bir etek ve önünde kenarı penslerle süslü minimini beyaz bir önlük vardı. Görünüşte tarla dönüşü, bir kır düğününe şöylece uğrayıvermiş hissini veriyordu. Fakat yüzüne bakıldığı zaman bu elbiseye dar gelecek, hiçbir zaman sığmıyacak ve bu kıyafetle kaynaşmıyacak namütenahi bir manayla karşılaşıyordu. Bakışları büyülü, gülüşleri şahane kadınlardandı. Her gülüşünde kızıl dudakları arasında pırıldayan dişleri, insana o anda bir inci yağmuru başlıyacak hissini verecek kadar muntazamdı. Bazan sigara içiyordu, İnce büklümlerle savrulan dumanlara öyle bir kirpiklerinin arasından bakışı ve sigarayı dudaklarına öyle bir götürüşü vardı ki, bu hali ona dalan bakışlara en nefis ziyafetlerden birini veriyordu.

Nahide bütün bu gruplara, büfede içen ve konuşanlara, dansedenlere zevkle, kanamayan bakışlarla bakıyordu. Yıllardanberi toplantılardan uzak yaşamıştı. Kendisini uzak ve münzevi bir beldeden birdenbire hayat, hareket ve ihtirasla dolu bir âleme getirip bırakmışlar hissi içinde idi. Arkadaşına doğru eğilrek yavaşça:

— Dikkat ediyorum Âfet! dedi. Herkes güzel. Ya gözlerimizin alışmadığı kıyafetlerin tesiri. Yahut da gerçekten fazla itinalarla meydana gelmiş güzellikler...

Âfet de gülümseyerek etrafına bakıyordu. Hemen hemen çok az yalnız kalıyorlardı. Muhtelif masalardan yanlarına gelenler oluyor, durmadan büfeye davet ediliyorlardı.

Piyankolar, tombalalar çekiliyordu. Vakit kaybetmemek için meselâ ortaya bir radyo ikramiye olarak çıkarılıyordu. Satılan numaralrın içinde ilk ekilecek sayının sahibi bu hediyeyi kazanıyordu.

On ikiden sonra Balo gazetesi dağıtıldı. Kıyafeti yakıştırma ve dans müsabekaları oldu. İnce, sarı elbiseli kız dansta, gayet nefis cepmi elbisesi giyen bir zabit kızı da kıyafette birinciliği kazandılar.

Fotoğrafçı Kadri salonun arka tarafındaki odalardan birini seyyar bir atelye haline getirmişti. Durmadan resim çekiyordu. Büfe üçüncü defadır ki, ihtiyaten ayrı bir yerde muhafaza edilen içki ve sandoviçlerle dolduruluyordu.

Bir aralık Ayvalıktan bir gence güzel, birkaç şarkı alaturka söylettiler. O zamana kadar başbaşa kalamıyan iki arkadaş büfede bir köşeye çekilerek yine bir zamanlar olduğu gibi konuşmağa başladılar. Yine önlerinde vermut bardakları vardı. Yine duygu âleminden konuşmak, muhiti ve kendilerinden başkalarını unutmak ihtiyacı içinde idiler.

Nahide:

— İnanır mısın Âfet; diye konuşmağa başladı. Artık ben de toplantılardan, balolardan hoşlanmamğa başladım. Evliliğimizin zannederim üçüncü ayında idi. Bir baloya gittik. Yanımızda birkaç arkadaş da vardı. Dikkat ettim. Sermedin eli ikide birde arkamda dolaşıyordu. Bir defasında başımı çevirdim. Suç üstünde yakalanmış bir çocuk gibi «üşümenden korkuyorum» dedi ve sonra kıpkırmızı olarak sustu. Anlamıştım. Tuvaletimin arkası çok açıktı. Üşümekliğim ihtimalini ileriye sürerek belki de zaman zaman elleri ile sırtımı kapamak arzusunu yenemiyordu. Birkaç dakika sonra gitmemizi teklif ettim. Bakışlarında öyle çocukça bir sevinç uçtu ki, geceyi en hararetli zamanında yarıda kesip sokağa fırladığımız için sinirlenmek elimden gelmedi.

Yine bir başka baloda dans ediyorduk. Birden ayakları dolaşmağa başladı. Kalbinin hızlı hızlı çarptığını hissediyordum. Gözlerime bakarken yüzünde gayet garip çizgiler beliriyor, adeta derin bir ıstırabı benden saklamağa çalışıyordu. Şöyle etrafıma dikkat ettim. Ne yalan söyliyeyim müthiş ve pek acı bir şüphe ile sarsılmıştım. Onun herhangi bir tesadüfle bir buhran geçirmekte olduğunu, bir gönül heyecanına düştüğünü sanmıştım. Fakat çabucak farkına vardım. Dansedenler arasında her dönüşlerinde gözlerimin içine bakan bir iki kişi vardı. Sermet, bu bakışlardaki ısrarı benden evvel hissettiği için mustaripti. Yoruldum, büfeye kadar gidelim mi diye kollarından sıyrıldım. Büfeden sonra tarsaya çıktık. Oldukça soğuk bir kış gecesi idi. Yıldızsız bir gece. Tarasın camları buğulanmıştı. İçerden sızan ışıklar bulunduğumuz yere bir mehtap rengi veriyordu. Yavaş yavaş yanıma sokuldu. Ellerimi avuçlarının arasına aldı. Parmaklarımın ucunu öperek "Ömrümü seni sevmek için kâfi görüyorum Nahide „ dedi. Çok heyecanlı idi; yüzüne bakıyordum. Bir aralık başını öte tarafa çevirdi. Benden saklamağa çalıştığı iki damla yaş karanlıklar arasında kayboldu.

Hissettim ki balolardan, danslardan, toplantılardan hoşlanmıyordu. Böyle yerlere benim hatırım için gidiyor, beni tamamile evde kapamanın bir haksızlık olacağını düşünmekle kendi nefsine zulmediyordu. Ondan sonra her balo davetini bir başka mazeretle karşıladı.

Âfet: — Yuva karşılıklı fedakârlıklarla sarsıntısız yaşar yavrum! dedi. Mademki kendi isteğinle evde kapanıp kalıyorsun. Ve bundan şikâyetçi de değilsin....

— Arkası var —

Çöl Hikâyeleri:

BEDRİYE

●

Yazan: ALİ ENVER TOKSOY

●

Mezopotamyanın Bulmitar köyünde o gün fevkalâde bir hazırlık vardı. Bütün köy sanki tepeden tırnağa kadar temizlenmiş, ana yola halılar serilmiş ve sayıları beşyüzü geçen irili ufaklı her eve aşiret ve sulh bayrakları çekilmişti.

Bulmitar şeyh Celâl'in idare merkeziydi. Yekdiğerine 8 - 10 kilometre mesafede üçyüz bu kadar köyün yegâne sahip ve hâkimi olan Şeyh Celâl, Derzen aşiret kuvvetleriyle son giriştiği muharebede fena halde sıkışmış ve galip tarafın yaptığı ağır sulh tekliflerini kabul eylemek mecburiyetinde kalmıştı.

Bulmitar şeyhi, Derzenlilerin bütün isteklerine boyun eğmek mecburiyetindeydi. Talihi harp öyle aksi tecelli etmiş ve bu mağrur şeyhi öyle mustar mevkide bırakmıştı ki değil şartların reddi, cevabın gecikmesi halinde bile bütün köy ve çiftliklerinin idare merkezi de dahil olmak üzere işgal ve zaptı muhakkaktı.

Sulh için ileri sürülen şartlar hakikaten ağırdı. Harp tazminatı ve daimî vergiler mühim bir yekûna baliğ oluyordu. Fakat bunlar sonradan birinci şartın kabul edilmesi üzerine hafifletildi Ve muahedenamede Şeyh Celâl lehine büyük tadilât yapıldı. Hattâ « baş şartın tahakkukunu müteakip işbu muahadenamenin (keenlemyekûn) addedileceği» kaydı konmuştu.

Kendi topraklariyle hem hudut bulunan düşman ve rakip bir aşiretin tamamile mahvedilmesi imkânlarını elde etmiş olan Derzenlilerin, sonradan böyle hareket etmelerinde elbette mühim bir sebep vardı. Bu sebep, maksadın tahakkuku halinde aradaki son muahadenameyi de keenlemyekûn kılacak ehemmiyetteydi. Ve birinci maddede izah olunuyordu:

"Şeyh Celâl kızı Bedriyeyi Derzen reisi şeyh Saide verecek.

***

Filhakika bu talep dini ve resmiydi. Allahın emrile istenen Bedriye için haftalarca devam edecek mükellef bir düğün icrası da taahhüt ediliyordu. Şeh Sait çölün tanınmış bir simasiydi. Üçyüz bu kadar köyü ve binlerce silâhlısı olan henüz genç bir aşiret reisiydi.

Fakat, Bedriye, onunla evlenmeği istemiyordu. Şeyh Sait daha evvellerde müteaddit elçilerle aynı talebi yapmıştı. Böyle hareket edenler zaten sayısızdı. Yalnız o mıntakadan değil, çölün uzak, en uzak yerlerinden kalabalık heyetler gelir, sekiz on Şeyh Sait ayarında reisler, Bedriye için her türlü fedakârlığa hazır oldukları haberini gönderirlerdi.

Bedriye, çölün güzellik timsaliydi. Bir yetmişe varan boyu, zarif endamı, uzun saçları, simsiyah gözleri, incecik kaşları, kirpikleri penbe koyusu yanakları, dudakları ve inci beyazı dişleriyle bütün gönülleri çeken narin bir tipti. Onu duymayan ve tipini hayalinde yaşatmıyan bir tek aşiret reisi yoktu. Bulmitar köylülerinden ve kendi hizmetçilerinden onu Allah sananlar ve bu sanışla ona gizli gizli tapanlar vardı.

Fakat, Bedriye, bu güzel çöl dilberi, ne kral ve hükümdarları, ne on bin yahut daha fazla silâhlıya kumanda eden aşiret reislerini, ne de kendisine tapan kimseleri, hiç kimseyi istemiyor; vakı talepleri, çok nazı geçen babasına, henüz evlenmiyeceği bahanesiyle reddettiriyordu.

Aşiretler arasında kadının mevkii yoktur. Burada hâkim daima erkektir ve kadının bir köleden farksızdır. Kızın babaya hele evlenme işlerinde fikrini açması affolunmaz bir suçtur. Fakat, bu adet ve an'ane şeyh Celâlle kızı arasında cereyan etmezdi. Şeyh Celâl söz hakkı verdiği ve böyle yetiştirdiği biricik kızını daima dinler, onun iyi düşündüğüne inanırdı.

Onun içindi ki Bedriye, her yeni talebin, babası tarafından reddettirmeğe mövaffak oluyordu. Bedriye sevmiyor değildi. Bilâkis, kalbine dah çocukken arız olan bir sevgiyi o tarih tenberi bütün şiddetile taşıyor, benli ğini heran biraz daha işgal eyliyen bı sevginin tesiri altında başka bir şey tek bir şey düşünemiyordu. O, köyün muhtarı Rüstemi seviyordu.

***

Babası Derzen reisine verdiği mu vafakat cevabından onu haberdar eder ken, bir mecburiyet karşısında kalmı olduğu gözlerinden okunuyordu. Bı sözü kızına söylemekten sanki çekini yor, konuşurken ona bakamaz oluyordu Konuşamıyordu. Çünkü bu evlenmey kızının rıza göstermiyeceğini biliyordu Onu sevmediğini kaç defalar söyle mişti. Ne yapsın ki, bu teklifi kabul mecbur olmuştu. Onu süslü kelimelerl teselliye çalıştı.

— Şeyh Sait tam üçyüz bu kada köyün sahibi ve zeki bir reistir. İstik bali çok parlaktır. Bu genç adamı ileride bütün çöle hâkim olması muh temeldir.

Bedriye, filhakika babasile adat ve an'ane harici olarak serbest görüşebilir di. Fakat, babası tarafından bahşedilen bu hakkın da bir hudu olmak lâzımdı O bunu taktir edecek kadar iyi düşü nür, aile hukukuna hürmeti bilir bi kızdı.

— Peki, baba, dedi, Şeyh Sait'le evleneceğim.

***

Rüstemle olan ve kalblerinde halâ şiddetle yaşayan sevgiyi şu tesadüf hasıl etmişti. Bir gün Bedriye - ki o tarihte henüz çocuk sayılacak yaştaydı - ansızın yatağa düştü. Çölün en uzak köşelerinden bunca insan onun tedavisine koştu. Şeyh Celâl, biricik evlâdının

Bedriyenin babası Şeyh Celâl

yileşmesi için herşeye razıydı. Ne çare ki bunca itina ve ihtimama rağmen Bedriye günden güne fenalaşmakta devam ediyordu.

Bulmitarın en yaşlı adamı tanınan Rüstemin babası bir gün oğlunu çağırdı:

— Bu yaptığım ilâcı kız günde üç defa içecek. Reis aksi bir adam olduğu için sesimi çıkarmadım. İstersen bunu şeyhe götür.

Rüstem, kaç yol gördüğü ve her görüşünde içinin sızladığını hissettiği bu güzellik mabudesinin sıhhat bulabilmesi uğrunda en tehlikeli işlere girişmeğe hazırdı. Şeyh, istediği kadar aksi bir adam olsun, Lokmanların bulamadığı şifayı babasının mı bulduğu ileri sürülerek kapı dışarı edilsin, dövünler, kovsunlar, fakat Rüstem, onun hayatı için son bir tedbir ve çare olan bu ilâcı getirecek, elile teslim edecekti.

Onu, tahmin ettiği gibi alaylı karşıladılar. Şeyh acı acı gülüyordu:

— Başımıza o da mı hekim kesildi?

Bedriye bu görüşmeyi duymuştu. Rüstemin yaşlı babasını çok sever ve sayardı. Böyle, hasta bir gününde düşünüldüğü için pek mütahassis oldu. Rüstemin getirdiği ilâçları almağa başladı.

Tesadüf, ilâçlar, hastalığı teşhis etmiş bir hazık doktorun reçetesinden çıkma gibi, Bedriyeye yaradı. Ve günden güne iyileşmeğe, toplanmağa başladı.

Toz birkaç gün sonra bittiği için Rüstemi çağırtarak yenisini istediler. Aşiret kadınlarında erkekten kaçma adeti yoktur. Kızlar büsbütün serbeset olduklarından Rüstem, Bedriyenin yatmakta bulunduğu odaya kadar giriyor, babasının uğramadığı zamanlar kendisi gelerek hastanın vaziyetinden babasını haberdar ediyordu.

İnsan kederli ve hasta zamanlarında yardım gördüğü kimselere fazla bağlanır. Böylelikle teessüs eden tanışmalar ekseriya ebedi kalır. Her insan üzerinde tesirini gösteren bu hal Bedriyeyi de Rüsteme bağlamış ve bu bağlanış her karşılaşmada biraz daha artmıştı.

Çölün ebedi bekçisi Taş minare

Bedriye tamamile iyileşmişti. Şeyh Celâl kızının bu hayat ve afiyetinde büyük hissesi olan ihtiyara birçok inam ve ikramda bulundu. Aralarındaki mevki farkına rağmen iki dost aile olmuşlardı. Haftanın iki üç gününü bir arada geçiriyorlardı. Rüstemin muhtarlığı da şeyhin iradesile mümkün olmuştu.

* * *

Sevgilerinde ikiside sadık kaldı. Aradan aylar, çok uzun seneler geçti. Bedriye on yedisine basmış ve ünü çölü tutmuş bir genç kız olmuştu. Kara saçlı, kara gözlü ve uysal tabiatlı olan Rüstem yirmi ikisinde köyün en yakışıklı delikanlısı sayılmağa başlandı.

Derzen Şeyhi Sait

Bu yaşa kadar her fırsat ve vesileden istifade ile buluşmuş ve birbirlerinden ayrılmıyacaklarına, ne olursa olsun, en ağır mecburiyetler karşında bile yine kendilerinin kalacaklarına, elleri göğüslerinde ve başları havada kaç yol and içmişlerdi.

Ne yazık ki, bir müddet sonra ana ve babası Rüsteme karşı yüz çevirmiş ve artık evlerine gelip gitmesini hoş görmemeğe başlamışlardı. O gündenberi buluşamaz olmuşlardı.

* * *

Bedriye, doğduğu gün dikilen ve kendisile birlikte on yedilerine basmış olan ağaçlar altında babasının akşamki sözlerini düşünüyor, gözleri önünden, Rüstem, aşkı ve istikbali birbirine karışmış bir film şeklinde seyredip geçiyordu.

Ne yapacaktı şimdi? Babasının ağır bir mecburiyet karşısında bırakıldığını ve mevkiinin ne derece müşkül olduğunu biliyordu. Şeyh Saitle evlenmemek arzusunu o da kabul ve tekliflerini kaç defa reddetmişti. Fakat şimdi ortada bütün memleket ve hakimiyetleri mevzubahisti. Çok kuvvetli olan Derzen aşiretinin bu teklifini reddettikleri takdirde onlara esir düşecekleri muhakkaktı. Bu mühim sebep onu susturuyor, ve babası tarafından verilen karara iştiraki zaruri kılıyordu. Fakat Rüstemi ve aşkını düşünüyordu. Ona, kendisinden başka kimsenin olmıyacağına kaç defa yemin etmişti. Kaç defa birlikte ağlamışlar ve gözyaşları arasında birbirlerine sarılarak yeminlerini tekrarlamışlardı. Sonra onu seviyordu. Bir başka adamla, vaziyeti ne olursa olsun, Rüstemden gayri bir yabancı erkekle nasıl evlenir?.. evlense de nasıl yaşayabilirdi. Bugünkü cehennem o vakit te kendisini ateşi içinde yakacak değil miydi? O halde? Evet, o halde yapılacak tek birşey vardı.

* * *

Köydeki hazırlıklar, bir gün sonra başlıyacak büyük düğünü kutlulamak üzere Derzen aşireti büyüklerinden mürekkep bir heyetin vürudu şerefine idi. Bu heyet çok kıymetli nişan eşyasını da hâmilen gelmişti. Çok parlak ve mutantan şekilde karşıladılar. Bütün köy, şeyh Celâla ait ikiyüz kesur köy en büyük bayramlarını yaşıyordu. Herkes gülüyor, oynıyor, mütarekeden ziyade çölün güzellik timsalinin evlenmesi şerefine coşkunluk gösteriyordu: On binlerce insanın sevinçten zıpladığı bu anda gülmeyen ve herkesçe meçhul bir keder içinde ağlıyan iki kişi vardı: Bedriye ve Rüstem.

Bedriye, bir kararın tesellisi içinde nisbeten müsterih ve zahiren düşüncesizdi. O, Rüstemle evlenemiyeceğini zaten biliyordu. Babasının köylüden bir adamla birleşmesine aslâ müsaade etmiyeceği tabiidi. Bu husustaki kanaatine rağmen onu sevmekte devam et-

— Arkası 27 inci sayfada —

— Ne var, ne oluyoruz, Allah aşkına ne oluyor, diye mırıldandı.

— Kaza olacak, dedim. Fakat bizim vagon devrilmedi. Haydi, kalkın çıkalım!

Gecenin karanlığı içinde, hat boyunda elinde fenerlerle koşan, bağıran insanlar, bana bir kâbusun korkunç gölgeleri halinde görünüyor. Bazen bir anda gözümde büyüyorlar, ellerindeki fener, bir dev gözü halinde yaklaşıyor, sonra birdenbire hâli tabiîsini alarak, geçip gidiyorlar..

Leylâ ile ikimiz, hat boyunun ilerisindeki yol üstüne çekilince, bizim gibi kaçan birçok yolcuların arasına düştük. Bir kadın:

— Zavallı makinist, diye mırıldanıyordu. Lokomotif parça parça olmuş.. Bir erkek:

— Suların, demiryolunu bozduğunu nasıl da görmemiş!. dedi.

Bir başka erkek cevab verdi:

— Sakarya böyle birdenbire taşarsa, korkunç oluyor. Ölenler çok mu acaba?.

— Beş vagon devrildi. İyi ki, bir yokuş üzerinde, yahut bir uçurum kenarında köprüde filân değildik..

Sağ kolumla göğsüm arasında titreyen Leylâ:

— Üşüyorum, üşüyorum! diye mırıldandı.

Gece ova içinde bütün serinliği ile uyuyor. Hafif bir çığ yağıyor ki, bazen yüzümde hafif ıslaklıklar duyuyorum. Leylânın omuzu, kolu üzerinde gezinen parmaklarım, onun bir anda nem tutmuş elbiselerinin ıslaklığını hissediyor. Bir erkek:

— Ne yapacağız? diye sordu. Sabaha daha 7,5 saat var..

Bir başka yolcu:

— Bir köy bulalım, bu yakınlarda acaba köy yok mu? dedi.

Bir kadın karanlık içinde heyecanla:

— İşte, uzakta bir köy.. diye bağırdı. Işıklar var!.

— Evet bir köy.. Fakat yolu nerede?

— Yolunu bulalım, yolunu bulalım!.

№: 22

Biz, sekiz erkekle altı kadın ileriye doğru yürümeğe başladık. Şişman, iriyarı bir yolcu:

— Elbette bulacağız! elbette bulacağız! diye bağırıyordu.

Nihayet bir düzlüğe çıkınca, uzaktan, tarlalar arasından birkaç gölgenin bize doğru koştuğunu gördük. Bunlar, kazayı duyan yakın köyün sakinleriydi. Bir kısmı bizimle kaldı, bir kısmı trene doğru koşmasına devam etti.

Yanıbaşımda durup karanlık içinde bize bakan bir ihtiyara yaklaşarak:

— Baba, dedim. Köyde sığınacak bir ev varsa bizi götür, seni memnun ederim.

— Kaza mı? diye sordu.

— Evet.. dedim.

— Tanrının buyurduğuna karışılmaz.. İkidir oliyo bu yerde kaza... Sakarya yine mi coştu?

— Coştu zahir.. dinle beni.. bizi köye kadar götürür müsün?.

İhtiyar önümüze düştü, arkadan da diğer yolcular geliyordu. Köy uzakta, küçük bir tepe üstünde sönük, titrek ışıklariyle görülüyordu. Yürüdükçe gerimizdeki iniltiler, bağırışmalar azalıyordu.

İhtiyar bir adım ilerimizde giderken, iki yıl evvel yine buradan geçen bir tren kazasını anlatıyordu:

— Çok kurban verdi. Hesabını bir ben, bir de Allah biliriz.

Leylâ, birdenbire ağlamağa başladı. Koluma ve göğsüme sokuluyor, başını avuçları içine almağa çalışıyor ve kesik kesik hıçkırıyordu:

— Fakat Leylâ hanım, niçin ağlıyorsunuz? işte bakın ışıklar yaklaştı, geldik. Biraz sabretseniz..

— Ah, hayır.. hayır. Yürüyemiyeceğim, yürüyemiyeceğim!.

İhtiyar, köylü:

— Kadın kısmı ince olur evlât, karını kucağına al!.. dedi.

Leylânın ayakları titriyordu. Bir anda, müthiş bir sadme ile uykudan uyanmak, sonra böyle feci bir kaza ile karşılaşmak onun metanetini silip süpürmüştü. Ayakları üzerinde duramaz hale geldiğini görünce iğilerek diz altlarından ve belinden kavrayıp kucağıma aldım. kollarını boynuma doladı, başını göğsüme kapadı. Hıçkırıklı sesi ile birşeyler mırıldandı.

Köye yaklaşırken ihtiyara dedim ki:

— Baba, elini şu sağ cebime sok, orada kâğıtlar var, çıkar!

İhtiyar köylü itaat etti, avucunun içindeki kâğıt paralara bakarak:

— Bunlar para bey! dedi.

— İşte onları al, kuşağına sok, o senin zahmetin.. Şimdi bize köyde temiz bir oda bul.. Sıcak bir tavuk çorbası yaptır. Giderken seni yine unutmam!..

Leylâ, kollarım arasında oynaşarak:

— Ah, yürüyebilsem!. diye mırıldandı.

İhtiyar bir köy evinin önüne gelince durdu, kapıyı açtı:

— Burası benim oğlumun evi.. Temizdir bey, yeni evlendi oğlum, gelinim de sağ olsun pâkçedir.

Duvarlarında Ankara keçilerinin postları asılı, döşemesi hasırla kaplı bir odaya girdik. İhtiyar, kapıda durarak:

— İşte odanız bey, dedi. Ben gidem de, çorba yaptıram. Evin gibi rahat et! dedi ve çıktı.

Leylâyı, üstü kırmızı çiçeklerle kaplı bir sedir üstüne bıraktığım zaman, kollarını yavaş yavaş gevşetti. Gözlerini yüzümde gezdirdi. Sonra küçük kırık bir komodin üstünde yanan lâmbaya baktı:

— Siz ne kadar iyi bir insansınız! dedi.

— İyi olan sizsiniz, bu kadar samimî kalbiniz olmasaydı, belki de yalnız kalırdınız.

— Hayır, fena olduğunuzu yine söylemeyin, size güveniyorum.

— Yorgun musunuz?

— Çok, hâlâ bacaklarım tutmuyor.

— Fazla heyecandan olacak.. Çok korktunuz mu?.

— Çok.. O kadar ki, ancak dışarı çıktığımız zaman kendime geldim.

— İyi ki, sizin karşınızda oturuyordum.

— Ah, evet.. siz olmasaydınız, belki de ben yaralanmıştım.

— Allah korudu.

— Hayır, siz korudunuz.

— Niçin böyle gülüyorsunuz? Ah, siz bazen benimle alay etmekten hoşlanıyorsunuz.. Yüzü muztarip ifadesini yavaş yavaş kaybediyor ve Leylâ artık gülüyordu.

— Yastık mı? fakat ah, siz beni şımartıyorsunuz Süleyman bey..

Leylânın tam karşısındaki komodin üzerinde duran bir toprak testiden çatlak bir bardağa su boşaltırken, aynada onun sarı yüzünü gördüm. Gözlerini kırparak ve boynunu bükerek bana bakıyordu. Bir aralık içini çekti, sonra kısık bir sesle:

— Size hayranım, dedi. O kadar iyisiniz ki...

Yanıbaşına oturup, bardağı ağzına yaklaştırdım:

— Benim elimden için.. Size daha çok şifa verir.

— Teşekkür ederim..

Su, dudakları arasında güzel, penbe bir renk alarak ağzına akıyor ve ayva çiçeği gibi beyaz gırtlağı inip kalkıyordu:

— Oh, teşekkür ederim.

— Şimdi size çorba da getirecekler.. Hayır, istemem demeyin. Beraber yiyeceğiz.

Biraz sonra ihtiyar köylü arkasında genç bir köylü kadın olduğu halde içeri girdi. Kadının elinde bir tepsi vardı. Getirip sedire bıraktı. İhtiyar bana bir kolonya şişesi de uzatarak:

— Kusura bakma bey, dedi. Köyde bula bula bu kadar buldum bu kolonyayı.. İlimon da getirdim. Afiyetle yeyin.. hanıma birşey lâzım olursa, kapıyı vursun, bizim Gülsüm gelir.

Köylü kadın odanın bir köşesindeki dolabı açarak iki yatak indirdi. Üstüste yere serdi. Çarşafını yastıklarını koydu.

Leylâ hayretle kadına bakıyordu.

İhtiyar köylü tatlı bir sesle:

— Bizim karyolamız yok emme, pamuk gibi yumuşak yataklarımız var bey, eh, bu geceyi de karıkoca yer yatağında geçirirsiniz. Nidelim!..

Leylâ başını silkerek birşey söylemek istedi. Fakat vazgeçti.

İhtiyar köylü ile gelini dışarı çıktıkları zaman biribirimize bakıştık. Ben birdenbire bir kahkaha atarak:

— Niçin korktunuz öyle? dedim.

Şaşkın şaşkın yüzüme bakıyordu. Birden o da gülmeğe başladı. Fakat kendini tuttu, yeniden çatındı.

— Bizi karıkoca zannediyorlar? dedim.

— Bilseler ki sadece iyi iki arkadaşız.

— Demek beni kovmuyorsunuz?

— Dilim varmıyor. Fakat....

— Haydi, evvelâ çorbamızı içelim.

— Üşüyorum! diye mırıldandı.

Kalkıp açık duran pencereyi kapadım, sonra tepsiyi önüne koyarak yüzüne baktım:

— Ben kaç kaşık içersem, siz de o kadar içeceksiniz. Razı mısınız?

— Evet..

Aramızda derin bir sükût başladı. Ben kaşığımı kâseye soktukça, Leylâ da sokuyor, ben içtikçe o da içiyordu.

Bu bol limonlu tavuk suyu çorbasını nihayet bitirdik. Kaşığı bırakırken:

— Gördünüz mü? dedim. Yüzünüze renk geldi. Açıldınız. Yorgunluğunuz kaldı mı?

— Hayır..

— Dermansızlığınız?

— Sayenizde o da geçti.

— Estağfurullah.. işte mendilim, ağzınızı siliniz. Size biraz da kolonya vereceğim.

Tepsiyi kaldırıp komodin üstüne bıraktım. Şişedeki kolonyayı Leylânın avucuna boşaltmağa başladım:

— Yüzünüze, alnınıza sürünüz, evet.. ovuşturunuz, şakaklarınıza doğru ovuşturunuz.. Hayır.. yapamıyorsunuz. Durun.. bırakın bana...

Avucuma döktüğüm kolonyayı genç kadının yüzüne sürmeğe başladığım zaman, birdenbire onun gözleriyle karşılaştım. Yüzüme bir kuzu teslimiyeti ile bakıyordu. Şakaklarını ovan ellerim şakaklarında kaldı, başı başıma daha çok yaklaşmağa başladı. Uzun uzun, tek bir hareket yapmadan bakıştık..

— Leylâ! diye mırıldandım.

Parmaklarım şakaklarından boynuna doğru kaydı, odanın, köyün ve bütün ovanın sessizliği kulaklarımızda çınlayordu. Başımı başına eğmeğe başladığım zaman gözlerini kırıştırdı. Çenesi hafifçe kalktı ve dudaklarımız birleşti.

***

— Senden niçin korkmadığımı düşünüyorum...

Diz çöküp oturduğum sedirden uzanarak başımı göğsüne bıraktım:

— Bedbaht mısın?

— Hayır.. fakat sadece ağlamak istiyorum..

— Niçin?.

— Bilmem, belki de... geride bıraktığım şeyler için...

— Hayır, artık geriyi düşünmek istemiyorum.

— Düşünsem de, ne çıkar? Önüme öyle güzel bir saadet koydun ki...

— Seni seviyorum Leylâ!.

Başımı elleri içine aldı, parmaklarıyle kirpiklerimi okşadı

— Bana yolda da, böyle söylüyordun. Fakat ağzınla değil, gözlerinle...

— Sadece hürmet ediyordum Leylâ.. O kadar güzeldin ki, o kadar harikulâdeydin ki, sana yetişemiyeceğimi düşünerek hürmet ediyordum.

— Senin için ne düşündüklerimi dinlemek ister misin?

— Şimdi mi?

— Hayır.. bütün yolculuğumuz esnasında..

— Evet, dinliyorum.

Leylâ başımı elleriyle kavrıyarak göğsüne bastırdı:

— Böyle durmanı rica ederim, gözlerini yum, öyle dinle...

Yüzümü güzel, yumuşak ve sıcak göğsüne sokarak:

— Nasıl istersen Leylâ! diye mırıldandım.

— Seni ancak, bana kolonya ve eter verdiğin zaman görebildim. Gözlerinde ne güzel bir ışık vardı. Yalnız olsaydım, yahut başka bir yolcu olsaydı, bütün gün durmadan ağlıyacaktım. Fakat sen bana yaşamak arzusu verdin. Bakışların bir tuhaf, bir tuhaf.. nasıl diyeyim, insanın içine, kalbine bir rahatlık veriyor.. Bana bakarken, benimle konuşurken, işte şimdi duyduğum huzuru duyuyorum. Kendi kendime diyorum ki: « Bu kadar güzel bakışlı bir erkek hiç bir zaman tehlikeli olmaz. Ondan korkulmaz!. » Halbuki...

Başımı elleri ile göğsüne daha çok bastırdı:

— Halbuki işte... bütün tehlikeler, bütün korkular tahakkuk etti. Şimdi senin elinde bir oyuncak haline geldiğimi hissediyorum. Bütün ömrümce, tek bir erkeğe, kocama bile bu kadar yakınlık duyduğumu bilmiyorum. Sen korkunç bir adamsın..

— Leylâ, beni kırıyorsun..

— Hayır.. bunu sen de biliyorsun. Bana, söylediklerini unutmuyorsun değil mi? Sen gerçekten bütün insanlardan ayrı, garip bir insansın. Muzır bir insansın. Bazen kendin için muzırsın. Fakat ekseriyetle kadınlar için .. Ereğlideki küçük, kavruk, gelinlik kızın bile gönlünü çekecek kadar sende bir kuvvet var.. Etrafında bir hava yaratmışsın ki, küçük kelebeklere bir lâmba ışığı nasıl büyük bir zevk, yanmak, kavrulmak arzusu veriyorsa, senin havan içine girmek te bir kadına aynı zevki, aynı arzuyu veriyor.

— Arkası var —

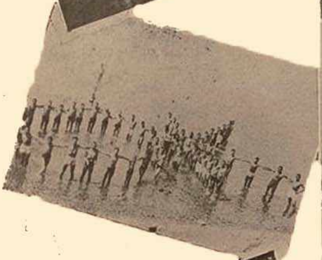

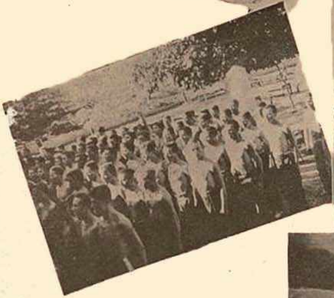

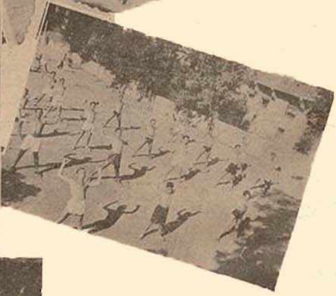
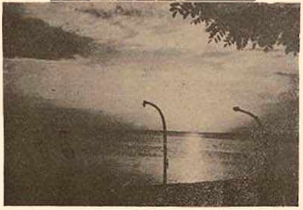

Maltepede Okullar Orta Dereceli Kampında

Yazan : EŞREF ÖZEN

Bir, iki, üç: Ay yıldız. Bir, iki, üç: Güneş - Deniz heyyy.

Bazı güç bilmecelerin merakını taşıyan insanlara mahsus tecessüsle bakan aziz okuyucularım: Eğer, yukardaki kelimelerin gelişi güzel sıralanmış kelimeler olduğunu tahmin ettiyseniz bu tahmininizde yanılmış olduğunuzu şimdiden söyleyebilirim size..

Ay yıldızın gölgesinde Güneş ve denizin kucağında, vücudunu çelikleştirenlerin sesidir bu. Ağustos ayı içinde Haydarpaşadan Anadolu banliyösünün son istasyonu Pendiğe kadar bir gezintiniz yoksa, bu sesi tanımanıza gine ihtimal vermiyorum. O halde; Haydarpaşa garından gidiş dönüş bir bilet alarak Orta okulların Maltepedeki deniz kampının son gününü beraber yaşıyalım.

— Kamp kelimesinin delâlet ettiği mana gittikçe daralmıştır. Kamp denince halkın anladığı, mekteplerde okunan okutulan askerlik derslerinin bir tatbikatı olan askerî hazırlık kamplarıdır. Bu da, talebenin bu çeşit kamplara mecbur tutuluşu ve böyle kampların taammüm edişinden ileri gelse gerek. Halbuki; yakın bir maziye ait bulunan kamp kelimesinin taşıdığı mana, aslında olduğu gibi dilimizde de umumîdir..

Bu topluluğun, şehirden uzak sakin bir köşede havadan, sudan ve güneşten yararlanmasına; tabiat kuvvetlerile tabiatla başbaşa kalmasına verilen isimdir. Şehir dışına çıkan aile kamplarından tutunuz çeşit çeşit kamplar mevcuttur. Bunlar isdihdaf ettikleri gayeye göre isimlenirler. Sporcuları hazırlayan spor kampları, Çocuk kampları, Mektep kampları, öğretmen kampları v. s.

Üç yıldan beri İstanbulda ilkokul talebe kamplariyle bir öğretmen kampı, tatil aylarında çalışmaktadır. Hele ilkokul kampları İst. Maarif Müdürlüğünün muvaffak olmuş eserlerindendir. Bu kamplara giren hiç bir ilkokul talebesi yoktur ki gelecek senenin kampını hasretle beklememiş olsun. Bizim kamp orta tahsil çağındaki gençleri kucaklıyan bir kamptır.

Kamptaki gençleri orta okul, lise öğretmen okullarından talebeler teşkil etmektedir. Böyle bir kamp Türkiyede ilk defa açılıyor. Bu itibarla kampımız bir tecrübe mahiyeti arzetmektedir. Bu sene edindiğimiz tecrübeler gelecekteki kampların noksansız ve muvaffak olması için atılan kuvvetli bir adımdır.

Maltepe « orta dereceli okullar » kampının genç ve enerjik Direktörü sözlerini bitirir bitirmez kampın terbiye proğramı izah eyledi:

— Şimdi dışarda çalan zili mi merak ediyorsunuz? Gençleri bayrak merasimine çağırıyor. Saatime bakıyorum tam 8 gençler kampın kurulduğu mektep binasına karşı bir saf halinde durdular. Kampın öğretmenlerinden B. Selim kumaudayı veriyor. 120 tunçtan göğüs aşılmaz bir kale gibi şimdi, ve bu kalenin burcuna çekilen Şanlı Bayrak... 120 hançerden gürleyen sese gökler cevap veriyor. "Hakkıdır Hakka tapan milletinin istiklâl „.

Kahvaltıdan sonra gençlerin arasına karışıyorum. Etrafımı saran meslektaşlar oluyor. Meslektaşlar dediğime hayret etmeyiniz. Bu hayretiniz kampta 3 günde bir gazete çıktığını ve bu «kamp postası» nın gençlerden yazıcıları bulunduğunu bilmediğinizden ileri geliyor. Bana birer nüsha hediye ettikleri «kamp postası»'nı okumağa eğer vaktiniz müsait değilse, şöyle bir yazı başlıklarına bakabiliriz sizinle.

Birinci Sayıda:

Gazetemiz neden çıkıyor?
İlk gün
Deniz havadisleri
Maarif Vekili kampımızı ziyaret etti.
Kampta müzik

Diğer Sayılarda:

Kampta temsil
İlk tedrisad U. müd. ziyareti
İ. H. Baltacıoğlu Kampımızda
Zorlu baba
Polonyalı izciler

Gençlere soruyorum:

— Bu Zorlu Baba kimdir?.

— Kampın kayıkçısı. Denizdeyken kayığında daima bir nezaretçi öğretmen taşır, yaşı 84 olmasına rağmen kendini sevdiren şakacı biri:

— Polonyalı izciler nasıl bir intiba bıraktı sizlerde?

— Hepsi de samimi ve cana yakın şeyler. Konuşmalarında iki millet arasındaki tarihi rabıtalardan bahsetmeleri bu samimeyete kuvvet veriyordu.

— Nasıl anlaştınız onlarla?

— İçlerinde Almanca, Rusça, Fransızca bilenler vardı. Bizden de bu lisanlara vakıf bir çok arkadaş var. Bu suretle anlaştık.

— Hiç Danzigden konuştularm mı?

— Hitlerin adını nefretle anıyorlar. Hele Danzigden bahs açılınca hepsi birer ateşli milliyetperver kesiliyor. Birisinin şu sözü nakledeyim.

"Bizde Hitler için çıkmış bir hikâye var. Karısız Hitler, ekmeksiz fırın, etsiz kasap ne ise bu günkü Almanya da odur.„

Bu günkü Almanyanın içyüzünü çok güzel ifade eden bu sözü not ederken denize girme zili de çalıyordu.

●

Bu gün o kadar güzel ki deniz. Gençlerin kumlarda kurduğu piramitin zirvesine çıkan kampın en küçüğü, pırıldaşan maviliklere ellerini sallarken diğer gençlere bakıyorum. Hepsinin yüzlerinde ayrılık heyecanıyle ezilen insanların melali okunuyor. Kampın hasreti bu son günlerde başlamış sanki. Bu özlemdi ki; dalma, yüzme, atlama müsabakalarının ve kumlarda oynanan plâj oyunlarının heyecanını bir iç burkuluşu ile içiriyor insana.. piramit dağılmadan öğretmen B. Selimin sesi yükseliyor. 1, 2, 3, Gençler haykırıyor. Ay Yıldız. 1, 2, 3, Gürliyen bir Güneş - Deniz heyyyy.. Floryadaki ilkokul kampında çocukların misafirler şerefine hokos, kokos, nokos dediklerini biliyorum. Lakin gençlerin bu sözü daha manidar bir şey.

●

Öğleden sonra kampın geniş bahçesinde yapılan akrobatik hareketleri, davetliler önünde oynanan voleybol, Bayrak merasimi, yemek takip ediyor. Ve Maltepeye veda gecesi başlıyor. Bahçede toplanmış şu büyük kalabalık bu geceyi yaşamağa gelen Maltepelilerdir.

— Orta tahsil çağındaki gençlerin fizik ve ruhi gelişimelerini temin ederek gençlere taze bir enerji veren kampımız gelecek seneler için bir başlangıçtır. Sayın misafirlerim!. Bu geceyi hazırlamak için uzun boylu çalışmış değiliz. Kampta geçen gecelerden birini aldık ve sizlere arzediyoruz. Onun için görülecek kusurlarımızı affedeceğinize eminim.

Kamp direktürü B. Faikın sözleri henüz bitmişti ki: Kitara, keman, akordion ve bir kaç mandolinden mürekkep caz başlaşladı. Bunu "Ayda„ dan koro halinde söylenen parçalar ve muzikli oyunlar takip etti, derken kampa hususî bir neş'e katan öğretmen B. Selim ortaya çıktı. İstiklâlini ilân eden insanlar gibi:

— Kamp arkadaşlarım, sizlere meydan okuyorum. Kuvvetine güvenen varsa çıksın karşıma. Dedi.

Kampın en iri genci H. P. lisesinden Mehmet öne atıldı. B. Selim iki sandalye aldı, birinin oturacak yerine ayaklarını diğerine de başının çıplak yerini koydu. Kollarını havaya kaldırdı, hakem 50 ye gelmişti ki B. Selim yorularak iki sandalye arasında boşlukta bulunan sırtını yere bıraktı. Sıra Mehmede gelmişti Aynı vaziyette hakem 1. 2. 3. 4... sayerken, iki kişi su dolu bir leğeni Mehmedin altına sürdüler. Halkın çılgınlığından Mehmedin mukavemeti muzafferane bir hal alıyordu. Nihayet maksat hasıl oldu, Mehmedin iri vücudu leğendeki suları taşırmıştı.

Ortaya bir talebe çıktı. Şimdi size edebiyatımızın altın mısralarından birini okuyacağım dedi: Ve Orhan Velinin Süleyman efendi şiirinden bir parça okudu.

«Dünyada hiçbir şeyden çekmemişti nasırdan çektiği kadar. Yazık oldu Süleyman efendiye!.» Şurada otururken bu mısraı aktüaliteye uydurarak tanzir etmek aklıma geldi. Bunu da okuyayım size dedi :

«Dünyada hiç çekmemişti, Selim beyden çektiği kadar. Yazık oldu bizim Mehmet efendiye..» Bunu kahkahalar takip etti. Nihayet, gençlerden biri mektep kapısının önündeki üç basamak merdivenle çıkılan balkona geldi.

— Şimdi arkadaşlarımız size bir komedi temsil edecekler. Sahnemiz olmadığı için burayı hayalinizde bir sahne veya bir apartıman olarak canlandırabilirsiniz (gülüşmeler). Burası kapıdır. Şu kapı yatak odasına açılır. Şurası büfe, şu açık pencereden de apartmana hırsız girebileceğini tahmin edersiniz. Komedinin ismi "Soyuan hırsız„ dır. Şimdi bu izahatıma göre temsili takip buyurursunuz.

No. 10

— Yoruldunuz mu İclâl hanım? diye sordu. Ben sadece:

— Hayır, diyebildim. Fakat başım o kadar dönmüştü ki onun zarif çehresini ancak hayal meyal görebiliyordum. Ve yalnız üniformasının parlak işaretleriyle gözlerim doluyordu. Bu sarhoşluk arasında kocamı düşündüm. Belki de o, bu kadar güzel değildi ve kim bilir onun düz kumral saçları ihtimalki bu kıvırcık sarı saçlardan daha donuktu, sevimsizdi. Fakat onun gözlerini çerçeveleyen çizgilerde insanı kendinden geçirecek bir ifade vardı. Evet, ona fevkalâde güzel denmezdi, bununla beraber kendine has cazibesi, kestane rengi gözlerindeki canlılık ve konuştuğu zamanlar sesindeki seyyal eda her kadını teshir etmiye kâfiydi. Hem ne yalan söyliyeyim, bir vakitler onu herşeyden fazla sevdim. O sevgi bu güne kadar kuvvetinden kaybetmedi. Ne yazık ki bütün bunlar genç zabitin mıknatıslı bakışlarında kaybolup gitti. Masaya döndüğümüz vakit:

— İclâl hanım diyordu, uzun zamandanberi mi evlisiniz ?..

— Üç sene oluyor.

— Ben daha az tahmin ediyordum. İkinci bir dansa kalkışımızda beni büsbütün göğsüne bastırdı. Sağ kolunun arasında küçülen belim onun alev nefesleriyle ısınan yüzüm gibi ateşler içinde yanıyordu. Biran bu harareti bütün kanımda hissettim. Sanki bütün damarlarım ve asabım tutuşuyordu. Bağlı bulunduğum şartları, kadınlığımı, mevkiimi, her şeyimi unuttum, kulaklarımda yalnız onun sesi uğulduyordu.

— Ne kadar güzelsiniz İclâl hanım.

Ben gözlerimi önüme indiriyor, susuyordum. Zaten bundan başka ne yapabilirdim. Bu en müşkül vaziyetimde iken ona sükûtla mukabele etmekten başka elimden ne gelirdi. Kocam salona dönduğu zaman biz dansediyorduk. Onun büfede biraz fazla sarhoş olması beni büyük bir tehlikeden kurtardı. Böyle olduğu halde ödüm patlıyordu ki yüzümdeki değişikliği görecek diye. Mamafi yine biraz anlamış gibiydi. Ama pek sathi.

— Nenvar İclâl ?.. Durgun görünüyorsun. Dansı bırakalım mı yavrum diyordu. Ona ne bulup ta cevap vereceğimi şaşırmıştım. Ayaklarım kendi kendini idare ediyor ve gözlerim atlı karınca gibi etrafımızda dönen masalarda hep onu arıyordu. Bu kâbusa benzer rüya ile saatler geçti. O gece vücudum sabaha kadar kızgın bir humma ile yandı. Bir gizli alev gibi saatlerce yüzümde gezen nefeslerinin kalbime işleyen sıcaklığı içinde sabaha kadar kıvrandım durdum.

***

Günün yarısı, saatler süren bir bekleyişle geçti. Onu gelmiyecek sanıyordum... Ve yollara düşen ümidimi gözlerimle etrafta boşuna dolaştırıyordum ki onu tekrar yanımda buldum. Sanki akşamkinden daha bambaşka bir adamdı. Zarif başı geniş omuzlarının üstünde daha cazip, gözleri daha alıcı ve akşamki parlâk üniformalı salon zabiti bugün külot pantalonu, şık rugan çizmeleriyle daha gösterişliydi. Ben şimdiye kadar gezdiğim yerlerde hattâ İstanbulda bile onun kadar yakışıklı bir zabite tesadüf etmedim. Onun ihtişamı yanında kocam kaybuluyordu. Gözlerim bu basit çerçeveye dalsa bile zihnim daima onunla meşgul... Belki bir saat böyle mukayese ile vakıt geçirdim.

Bir zaman kocamın ağacın altında uyuduğunu görünce ona :

— Fikret bey, dedim, bu iki hayvandan hangisi daha uslu ?..

— Dolaşmak mı istiyorsunuz ?..

— Biraz.

— Size kendi hayvanımı vereyim. Bazan çocukluğu tutarsa da korkulacak kadar değildir.

Güzel buluş dedim içinden. Temsil başlamıştı. Yanımda yavaşça konuşmalara kulak verdim. Birisi diyordu ki:

— Yarın açılacak boşluğu şimdiden içimde duyuyor gibiyim. Diğeri de:

— Bülbüleri başka iklimlere giden bir koruya dönecek buralar,

Son trene beş on dakika kalmıştı, usullacık yerimden kalktım. Kamp öğretmenlerinden B. Sabahattine, B. M. Aliye, B. Turguta ve B. Selime. yardirektör B. Şefikle B. Hilmiye teşekkür ederek ellerini sıktım.

Direktör davetlilerin yanında bulunduğu için özür dileyerek selâmlarımı bıraktım.

Trende giderden gözlerimin önüne eski devrin medrese köşeleri geldi. Yaşadığım bu gün ile o meskenet ve atalet yerlerini mukayese edecek oldum Şimdi arada ki uçurum gözlerimi karartı. Hafızamda; yeni rejimin gürbüz ve bahtiyar çocukları arasında geçirdiğim bu günün intibalarını sıralıyor ve objektifim bir hayli yüklü olarak dönüyorum.

Eşref Özen

Koşarak atların yanına gittim da arkamdan geliyordu.

Kalabalığın ortasında külotsuz ata inmek ayıp olacağı için ileri doğru yürüdük. O benim koluma girmiş gibi yanımdaydı. Süvariliğe dair birşey anlatıyor, arasıra gözlerimin içini bulmak için, dudakları saçlarıma değercesine eğiliyor ve tehammülümü bir an evvel yenmek istiyordu. Böylece ne kadar yürüdük bilmiyorum. İki buğday tarlasının ortasından geçen bir araba yolunda bulunuyorduk. Kır kokusu taşıyan ruzgâr; akşam güneşiyle yanan vücudumuzu seyyar bir serinlikle sarıyor ve ağustos böceklerinin mahşeri yaygarası kulaklarımı dolduruyordu. Ata binmek için neferin yardımını istedim. O razı olmadı. Kuvvetli kollariyle belimden yakaladı ve küçük bir çocuk gibi beni atın üstüne bindirdi. Ona gözlerimle teşekkür ederken nefere gitmesi için işaret ettiğini gördüm. Ben hayvanın üstünde, o yayan bağlara doğru gidiyorduk. O, bir aralık atın başını bırakmadan;

— Size seyis olmak bile benim için ne büyük bir saadettir bilmezsiniz İclâl hanım! diyordu. Ben anlamamış gibi gülerek cevap verdim...

— Seyislik eğer bir saadetse biraz, evvel satdığın nefer şimdi kimbilir ne kadar bedbahttır (!)

— Bir köylü bundan ne anlar.

— Onlar da kalbi ve gönlü olan insanlar değil midir Fikret bey?..

— Evet, fakat bu derece ahmak cinsinden olmazsa. O başını kaldırdı. Dudaklarımda beliren tebessüm onu pek çok sevindirmişti. Ben:

— Ne çıkar bazan akıllıların bile tecahülleri oluyor. Meselâ...

Derken onda teşvik edilen bir av köpeğinin temayüllerini gördüm. Karakterimdeki zafiyete ben herkesten çok hiddetleniyorum. Ah fakat ne yapayım. Oyuncağını elinden düşüren bir çocuk gibi gönlümün uçlarını irademin ellerinden kaçırdım bir kerre, zannettiği ve bana hissettirmeğe çalıştığı förmülü ondan önce ifşa ettim:

— İyi bir süvari olduğumu bildiğiniz halde hâlâ atın başını bırakmıyorsunuz.

Bahsini kaybetmiş kumarbazlar gibi kolları iki yana sarktı. Mağrur başı öne düşmüş, biraz önce bin arzu ve heyecanla yüzümde bir zaf izi arıyan gözleri yerde yürüyordu. Halinde ki bu perişanlıkla kendi içimde ilk zafer havasını kokladım. Fakat gururumu çiçekleyen bu bahar neş'esi bir başka köşemde ince bir elem tesiri bıraktı. Onun şeffaf bir alev gibi yüzümü gözümü hazla yakan alıcı bakışlarını tekrar toplamak için:

— Niçin evlenmediniz Fikret bey? diye sordum. Tamir edeyim derken onu bu sefer daha karışık bir müşkile sokacağımı tahmin etmemiştim. Dudaklarımdan kendiliğinden dökülen bu suali ben de beğenmedim. Bunu unutturacak bir şeyler aranırken o cevap verdi:

— Talihim Sabrininki gibi yüzüme gülmedi ki.

— Belki güldüğü zamanlar da olmuştur Fikret bey... hayatta gayritabiî ve manidar olan şeyler çoktur.

O, anlamamış gibi gözlerimin içine bakarak devam ediyordu:

— Hayır İclâl hanım, bu husuta bilâkis pek titiz davrandım. Ne yazık ki her defasında talihim ellerimi böğrümde bıraktı.

— Talihinizden bu kadar müşteki olmayınız Fikret bey. O sizi çok yakından takip ediyor. Fakat her nedense siz onu ihmal ediyorsunuz.

— Ben mi ihmal ediyorum?.

— Herhalde öyle

— Anlamıyorsunuz İclâl hanım anlamıyorsunuz.

— Acaba hangi taraf!..

Bir müddet hiç konuşmadan sükût ederek yürüdük. Yolumuz iki sıra ağaçların arasından bağlara girmişti. Parça parça gölgelenmiş alacalı ışıklarla bazan parlak, bazan da renkli vücudu sevimli bir hayalet gibi sanki baş ucunda gidiyordu. Ve kimbilir o da benim gibi ne erişilmez bir hülyanın ıtrını kokluyordu. Onu bu rüyasından uyandırmıya kıyamıyarak:

— Hiç sevdiniz mi diye fısıldadım. Birdenbire silkinir gibi oldu. Bakışları biraz dalgın cevap verdi:

— Beni meşgul edecek kimseye tesadüf etmedim.

— Hiç mi?..

— Evet dün geceye kadar... Bunu söylerken beni tetkik ediyordu. Susmam ve yüzümün kızarması onun cüretini arttırdı.

— Gönül esaretini ilk olarak dün gece hissettim. Ve yıllardır avare olan kalbimi ilk defa dün gece bağlanmış buldum. Emin olun İclâl hanım yeryüzünde hiç anlaşılmıyan bir mahlûk varsa insanlardır.

— Ben diyorum ki birbirlerini en kolay anlıyan mahlûk insanlardır.

Anlamamış görüşmeleri ise ekseriya müşkül mevkide bulunduklarındandır.

— Saklamayınız İclâl hanım. Anlaşılmaz demekte ne kadar haklı olduğumu, beni hâlâ anlamaşıyınız pekâlâ gösteriyor. Hayatımda ilk olarak dün gece sevdiğimi söylemiştim. Zannedersem o zamandanberi sizden başka kimseyle konuşmadım. O gece ise her saniye karşımda olan yalnız sizidiniz. Şimdiye kadar devam eden bu tecahülünüze şaşıyorum.

— Belki.. fakat...

— Ne söyleyeceğinizi tahmin ediyorum İclal hanım. Hatırlayın ki biraz önce gönülden bahsetmiştim. Artık bununla da size bir şeyler hissettiremedimse emin olun çok betbahtım. Onu bu üzüntüsiyle daha fazla bunaltmak istemedim. Çünkü onun ince kaşlarında çatılan keder, benim içimde daha geniş, daha derin bir enginliğe ağlıyordu...

— Daha evvelden anlamadığıma nerden hükmettiniz?..

— Ciddî mi söyliyorsunuz İclâl hanım?...

— Size karşı ne zaman müstehzi oldum ki.

— Ben sizi muamma tanıdım da her sözünüzde bir alay arıyorum.

— İşte beni en ince gönül meselerinde kalbsiz olarak tanımanız, anlamadığınıza bir delil değil midir?..

— Rica ederim İclâl hanım bunu demek istemedim. Beni yanlış tahlil ediyorsunuz. Akşamdanberi ne kadar muztarip olduğumu bilmezsiniz.

— Istırabı yalnız kendinizde eramayınız Fikret bey. Düşünün aynı vaziyette bulunduğum halde bunu sadece gözlerimle anlatmak istiyorum.

Atın üstünden inmiştim. Onunlaberaber bir bağa girdik. Mor buğulu üzüm salkımlarını yakalıyarak dolaşan rüzgâr, iki dakikada bütün göğsümün içini sıcak üzüm kokusiyle doldurdu. Bu, birbirine karışan sun'î salon kokularından daha saf ve bayıltıcıydı. O, hayvanı bir ağaç dalına bağlamış. Tekrar benim koluma girmişti. Salkım salkım buğulu, siyah üzümlerle sarılmış kütüklerin arasında kolkola yürüyorduk. Saçlarımın üstünde gezen nefesleri ılık üzüm kokulu rüzgârla karışarak yanaklarımı ısıtıyor, ve bir alev gibi kanıma geçerek kalbime kadar derinleşiyordu. Onunla bir kaynak başına oturduk. Ceviz yapraklarının gölgesinde kuş bestelerini dinliyerek peri masallarında ki ilâhi aşıklar gibi onunla hemen hemen başbaşa kaldık. O titreyen ellerimi avuçlarında sıkarak:

— İclâl hanım! diyordu. Sabriyi seviyor musunuz?..

— Sevmesem, hiç beraber yaşayabilir miyim? diye cevap verdim. Fakat onda hiçbir tesir uyanmadığını görünce ilâve ettim.

— Bunun neden sordunuz?..

— Hiç, sempatisi biraz kıttır da... Sesimi çıkarmadım çünkü yüzü biraz evvelki gibi donuklaşır olmuştu. Bir dakika süren bir sükûttan sonra o:

— Akşamdanberi nekadar harap olduğumu bilmezsiniz İclâl Hanım. Bir günün içinde tasavvur edemiyeceğiniz bir istihale devresini yaşadım. Emin olun bu, hayatımda saptığım ilk çık-

mazdır. Şimdiye kadar bütün hayatım bir sevgi yoksulluğu içinde geçti. Düşünmek, üzülmemek saadetiyle yaşarken günün birinde beni bu derece teshir edecek bir güzelliğe tesadüf ederek inmeli hastalar gibi birkaç saatin içinde çarpılacağım hiç aklıma gelmezdi.

— Bütün bunlara sebep ben miyim?.

— Galiba.

— Sizi bedbaht ettim öyleyse.

— Bahtiyar etmek te sizin elinizde.

— . . . . . .

— Beni çıldırttığınız yetmez mi İclâl hanım.

Sarı kıvırcık saçları dağılmış, gözlerindeki fosfor zerreleri birer ateş halini almıştı. Belime doladığı kollarından güçlükle kurtuldum. Çünkü ona:

— Sabırlı olun Fikret bey! benim mevkiimi de biraz düşünün! diye yalvarmak kâr etmiyordu. Koşarak yanından kaçtım. Onun özür dileyişini dinlemeden:

— Geç kaldık Sabri bekler; diye tekrar ediyorum. O yayan ben yine atın üstünde şuradan buradan konuşarak geldiğimiz yoldan geri döndük. Kocamın yüzü biraz sararmış ve tam dört senedir bakmağa bir türlü doyamadığım gözleri biraz sislenmişti. Öyle olduğu halde sesinin en yumuşak ahengiyle konuşması beni şaşırttı. Ondaki bu gizli tahavvülü biraz olsun anlıyamadan, hâlâ mukayeseye devam ediyor, rugan çizmeli, külot pantalonlu, parlak üniformalı şık zabitle ondan biraz daha gösteriştiz, biraz daha sevimsiz olan kocam arasında gizli bir fark arıyordum. Lâkin nerede o sarışın, zarif çehre nerede o kumral baş. Ben bu tecessüsü birçok bahanelerle yaptığım için sezilmesinin imkânı yoktu. Kocamın yüzünde buruşan çizgiler çabucak dağıldı. Bir şeyler hissetmiş olmasından korkarken, kıskançlığın verdiği asabiyetle ondan fena bir hareket beklediğim halde o, bilâkis candan bir samimiyetle Fikrete beraber gitmemizi teklif ediyordu.

Onu seviyorum ve bunun içindir ki büyük bir günahla bugün kocamın en tabiî hakkını ona kaptırdım.. Ve bu gün kalbim ilk hakikî heyecanını duydu.. Üç yılın verdiği saadeti bir yudumda içerken, en kısa bir zamanın içinde kalb heyecanlarım en büyük mesafelerle genişledi.. ve en kuvvetli haz duygusunun yakıcı kollariyle beni saatlerce sardı. Kocam bir gün Fikretin bana at göndereceğini söyliyerek erkenden gitmişti... Ben caddeye bakan penceremin önünde külotumun yetişmediğini düşünerek üzülüp dururken; yokuştan iki atlının indiğini gördüm. Biraz daha yaklaşıp ta birinin Fikret olduğunu farkedince dudaklarım hayretle açıldı. Çünkü kocam bana yalnız neferin geleceğini söylemişti. Aşağı koştum. Daha hapıyı açarken o:

— Hazır mısınız İclâl hanım diyordu... Bilmem hangi fikrin zoruyle ona:

— Hazırım. Dedim ve aşağıda bulunan hizmetçiye nereye gittiğimi bile söylemeden merdivenlerden indim.. Bir gecelik bir ayrılığın sükûnla açtığı hazzı ve saadet perdeleri altında son iki günlük hatıralarını seyrederken, onun hiç ummadığım bir esnada beni yalnız avlıyarak, sanki evvelden hazırlanmış bir plân gibi böyle fütursuzca hareket etmesine o kadar şaşırmış kalmıştım ki. Nasıl ata binmiş; nerelerden, hangi yollardan geçerek nerelere gittim hiç hatırlamıyorum; yalnız atlardan inip te oturduğumuz yer büyük bir incir ağacının gölgelediği çimenlikti... Burada da sıcak üzüm kokusu yerine kır havasına yayılan daha saf ve daha baygın kekik kokusu vardı... Dört tarafımızı çeviren sararmış buğday başaklarının ortasında kalan bu incir dallarının altını sıcak kum çöllerinde sivrilen kavak ağaçlarının gölgelediği bir pınara benzettim. Ve biz bu yeşillikte serinliyen iki yolcuyduk... Onun alıcı gözlerini pınardan daha parlak ve saçlarını kurumuş buğbay başaklarından hiç farksız gördüm..

Bu kısacık hülyadan beni kulaklarıma şiir ahengiyle dolan sesi ayırdı:

— Sizde diyordu. İlâhi bir güzellik var İclâl hanım. Şimdiye kadar tesadüf ettiğim en artistik tiplerde bile sizdeki mânayı bulamadım.

— Ağrandizo ediyorsunuz Fikret bey.

— Arkası var —

Bursa Erkek Lisesi Kampında 3 Gün

— *Baştarafı 11 inci sayfada* —

dan içeri giriyorum. Altı senelik hayatımın içinde geçtiği bu yuvanın bende ne güzel hatıraları vardır. Hele şu soldaki havuzun içine düşüp sırsıklam olduğumu hiç unutmam. Birden bir boru sesi. Gençleri yemeğe çağıran karavana borusu, sevkitabiî ile yemekhaneye doğru ilerliyorum, yolda teğmen Hüsnüye rastladım. Beraberce yemekhaneye gittik. Binbaşı Kemal bey ve diğer subaylar uzunca bir masanın başına toplanmışlar, gösterilen yerime oturuyorum. Yanlarımızdaki yemekhanelerde tabak çatal gürültüleri.. Arkadaşlar sanki benim gelmeme akıyorlarmış gibi bir şarkıya başlıyorlar.

Makarnalar pilâvlar doyurmaz bizi.
Ahçılar kaybetti zaferimizi...

Kemal bey gülüyor, bana dönerek

— Nasıl neş'e ile yapılan bir işten daha fazla randıman alınırsa, neş'e ile yenen yemekten de o derece fazla kalori alınır. Çünkü insan yediğinin farkında olmaz. Birde bakar önündeki ekmeği bitmiş. Onun için neş'elerini bozmak istemiyorum diyor. Ne güzel! Acaba kaç baba vardır ki, oğlu ile bu derece meşgul olur. Kıymetli komutan Kemal beyi burada tebrik etmeği bir borç bilirim.

Yemekte Kemal beye gündük çalışma proğramını sordum, söyle hülâsa etti:

— Sabahleyin erken kalkılır, kahvaltı, talim hazırlığı.. 6,30 talim çıkılır 10,30 da mektebe dönüşte ders. 12 de yemek 15,30 kadar istirahat 16 da talim 18,30 talimden dönüş. Sonra yemek, ders. Dokuzda da yatak. Yemekten kalkıyoruz, karnım şişmiş.. tulumba tatlısını görünce fazla kaçırdım galiba? Yakıcı bir sıcak var. Bahçede iki çatı nöbetçisi aşağı yukarı dolaşıyorlar. Herkes koğuşlarda, Binbaşı Kemal beyden müsade alarak, onuncu sınıf subayı teğmen İbrahim Enverle koğuşları dolaşıyoruz. Hemen uykuya dalanlar bile var. Biz koğuşlara girerken verilen (Dikkat) komutası herkessi esas vaziyetinde topluyor. Teğmenin rahat emrile hepsi bağdaş kurarak istirahatlerine devam ediyorlar. Genç liselilere (Nasılsınız?) diyorum. Onlar tam bir askerce Sağol diye cevap veriyorlar. Bütün koğuşlar tertemiz, hemen hepsinde birer çalgı var. Kimisinde keman mandolin, kimisinde akordiyon. Ne güzel!. kamp ne canlı geçiyor.

***

Kampta Son Gece

Gene Binbaşı Kemal Boranalpın daveti üzerine kamptayım. Bursa şehirbandosu gençleri eğlendirmek için gelmiş. Ne güzel bavalar çalıyor, herkes memleketinin oyununu oynuyor. Lise bah-

BEDRİYE

— Baştarafı 19 uncu sayfada —

— Baştarafı 19 uncu sayfada —

mişti. Rüstem ona, bu mümkün olmazsa bir başka yerdede yaşamaları kabil olduğunu ve binaenaleyh onu alıp uzak yerlere kaçıracağını söylemişti. Bedriye delikanlının her fikrine bütün kalbile iştirak etmişti. İstediğini yapmağı vazife sayacaktı.

Fakat, şimdi o da kendisini aramıyordu. Düğün ve babasının kararından malûmatı olduğu halde ne yapıp, yapıp onu görmesi, düşündüğünü söylemesi lâzımken, birkerecik olsun gözükmemişti. Bedriyeyi en çok bu vefasızlık düşündürüyordu.

Rüstem bir meczûbe dönmüştü. Şeyh Celâle yapılan teklifi daha cephedeyken haber almıştı. Böyle bir akıbetle karşılaşmakdansa bir serseri kurşunun kalbine saplanıp kalması daha ehvendi. Ne çare ki, onun her istediği hükmünü yürütemezdi ve yürütemedi.

Köye döndüğü zaman onu herkes yaralı zannetti. Ne yüzünde kan, nede gözünde fer kalmıştı. Günlerce odasından çıkmadı. Bu işe artık olmuş nazarile bakıyordu.

Bedriyeyi çok severdi. Küçük yaşta kalbine giren bu ateş, onun hastalık anlarında büsbütün şiddetlenmiş ve sonraları büyük bir aşk halini almıştı. Bütün reislerinin reisi bir adamın kızını, çölün güzellik timsalini sevmiş olmakla düştüğü hatanın azametini fark etmiyor değildi. Bu mevki ve güzellikte bir kızın kolay kolay kendisine verilmiyeceğini biliyordu. Ne yapsın lâkin? kalbine nasıl hükmedebilirdi?

Bedriye kaçırma teklifini kabul etmişti. Bu mıntakadan, hattâ çölden ve çöllerden uzak, çok uzak bir yere kaçabilir, genç ve dinç olduğu için heryerde yaşamak ve yaşatmak imkânını bulabilirdi. Fakat, Bedriye, sözünde duruyor muydu acaba? Bunu nasıl öğrenebilecekti ki?..

* * *

Son düğün gecesiydi. Ertesi gün kalabalık bir heyet kızı Derzen şeyhinin merkezine götürecek ve bir gün sonra gerdeğe girecekti. Evin büyükleri, yani kızın ana ve babası en yakın hısımları tarafından tertip edilen ziyafete gitmişlerdi. Aşiretten ileri gelenler bu ziyafet sofrası etrafında toplanmış, yiyip içiyor, kıza ve güveyye dualar ediyorlardı.

Aydınlık bir geceydi. Burada geceler ay olsun, olmasın daima parlaktır. Payansız çöllere ve bu çöllerin köyleri üstüne bir kanat ve tül halinde serpilen gökyüzü daima apaçık ve berraktır. Bu toprakları ışıklandırmağa, çok eğildiklerinden midir bilmem, bir iki yıldız kâfi geliyor. Gaz yakmamak adeti belki de bu halden ileri gelmiştir.

Bedriye, kendisile yaşıt olan çok sevgili ağaçlar altında akşamdanberi düşünüyor, ziyafettekilerin neredeyse dönecekleri bir vakit olmasına rağmen henüz bir karar verememiş bulunuyordu. Ölümü düşünmüyordu. Çünkü ölüm onunu için mukadderdi artık. Bunu biliyordu. Elindeki hançeri kalbine saplamamış bile olsa, onun yanında geçireceği her günün bir zehir kesilerek nihayet kendisini aynı akıbete maruz bırakacağına şüphesi yoktu. O, babasını düşünüyordu. Ya melun herif istediğine kavuşamayınca babasını öldürmeğe kalkarsa? Biçare babasına yazık olmıyacak mıydı? Kızından böyle bir cinayeti hiç bekler miydi?

Karşıda insana benzer bir karaltı gözüktü. Rüstem miydi acaba? Çöl kızının vücudunu derin bir heyecan kaplamıştı. Onu görmeği ne kadar çok istiyordu. Kaç geceler beklediği halde Rüstem bir kerecik olsun gözükmemişti. Bu menhus hâdise şayi olalıdanberi onu hiç görmemişti. Sanki kendisinden kaçıyor, görünmemek için çareler arıyordu. Yoksa artık sevgisi mi kalmamıştı? Kimbilir, belki de bütün sözleri yalandı.

Hayal gittikçe daha çok yaklaşıyordu. Bedriye, elindeki hançeri gizlemeğe lüzum görmeden ayağa kalktı. Hayal seçilecek kadar ona yaklaşmıştı.

— Rüstem!.

O idi. Fakat, gözleri bir kan çanağına dönmüştü. Bedriye, genç adamın saatlerdenberi ağlamış olduğunu anladı.

Sarıldılar, şimdi ikisi de ağlıyor, hüngür, hüngüre, hıçkıra hıçkıra ağlıyorlardı. Rüstem bir aralık:

— Hani, dedi, kaçacaktık, birbirimizden kimse ayıramıyacaktı?...

— Çabuk ol, dedi, Bedriye, uşaklar ya uyumuş, ya düğüne gitmişlerdir. Ahırdan babamın kısrağını çek. Ben de örtümü alayım.

Onlar gözlerinden sevinç yaşı döke döke ayrıldıkları sırada, sessizliğini akşamdanbeeri muhafaza eden düğün alayıda harekete geçmişti. Ziyafeten sonra sabaha kadar dışarıda eğlenilmesi adettir. Önce ziyafetteki ebeveyn eve getirilir, sanra eğlenti başlar.

Rüstem, ceylânı eğerliyerek ağaçlar altına getirmişti. Bedriye henüz ortada yoktu. Halbuki düğün alayı da çok yaklaşmıştı. Geçirilecek bir iki dakika kararın tatbikını imkânsız kılacaktı.

Kısrağı ağaca bağladı. Ve konağın merdivenlerine doğru koştu. O sırada Bedriye de elindebir bohça gelmekteydi. Bazı kıymetli eşyasile mücevherlerini ve biriktirdiği parayı almıştı.

Onlar ceylâna atladıkları sırada düğün alayı da hemen evin önüne gelmişti. Müthiş bir sür'atle koşmağa başlıyan ceylânın hasıl ettiği nal seslerini hep işitmişlerdi. Kızına bağıran ve bir şemşek hızıyle yukarıya çıkan ve merdivenleri yuvarlanırcasına inen şeyh Celâlin sesi duyuldu:

— Atlılar koşun! kızımı kaçırdılar. Her kimse kellesini istirim.

Ve alaydan iki genç atlı mavzerlerini öne alarak üzengilerine bastılar.

Bir müddet sonra, uzaklarda, her tarafın toprak ve her tarafın çöl kesildiği bir noktada ince, yorgun ve heyecanlı bir kadın sesi duyuldu:

— Eyvah!...

Bir iki saniye evvel namlusundan kurtulan bir kurşun, bu nankör çöllerde bir patlangaç kadar ses vermeden gecenin derinliğinde boğulup gitmişti.

* * *

Ceylânın arkasından posta, posta atlılar çıkarıldı. Alaydan ilk ayrılan iki delikanlı bir aralık rüzgâra benzer bir hayaletin önlerinde sanki uçtuğunu görür gibi olmuşlar ve mavzerlerini bu hayalete doğru boşaltmışlardı. Sonra, birdenbire kaybettiler.

* * *

Postalardan birisi Bulmitardan saatlerce uzak bir kum deryasını nihayet bulduğu hafif bir sırt kenarında iki insanın biribirine sarılmış olarak yattığını gördü. Kanlara boyanmış vücutlarının her zeresin ter fışkıran, sanki birleşmiş iki kişiydi. Daha yaklaşınca kim olduklarını anlamışlardı.

çesine bakan evlerde sayılmıyacak kadar çok başlar görünüyor, evlerin damlarında bile insanlar var. Hepsi bu eşsiz gece alemini seyrediyorlar. Saat 22 de Liseden ayrılacağım sırada bir genç yanıma geliyor ve bana: (Bize güzel bir gece geçirten değerli komutanımız binbaşı Kemal Boranalp'e ve şehir bandosunu göndererek bize samimi bir sevgi gösteren Belediye reisimiz Bay Neş'et Kiper'e teşekkürlerimizi yazmanızı arkadaşlarım namına rica ediyorum) dedikten sonra selâm verip gidiyor. Ben de arkdaşlarımın bu ricasını burada yerine getiriyorum.

Lise yokuşunu inerken düşünüyorum: Üç günlük görümle inandım ki, gençler kendilerine verilen vazifenin büyüklüğünü idrak ederek suurla çalışıyorlar. Yirmi günlük sıkı bir disiplinle çalışmak onları sıkmıyor. Çünkü onların omuzlarında mukaddes bir yük var:

Atasının (Size emanet ediyorum) dediği mukaddes bir vatan.. ve Atasının onlara en büyük yadigârı, onun kurduğu rejim...

Sahibi Resimli Ay Matbaası T. L. Ş. - Yazı Direktörü: Emin Refik Uzman ● No. 108 ● 15 Eylül 1939 ● Basan: Resimli Ay Matbaası T. L. Ş.

ON

SENE

GENÇLEŞTİM

Bundan böyle ihtiyar donuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hala sokup beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyiçe besleyen maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülünce mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor· Bu temizleyici·ve besliyeci madde yalnız: yeni "TOKALON„ kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile az zamanda genç ve güzel bir hal alıyorlar.

"TOKALON„ kreminin "pembe„ renkli olanını gece yatmadan önce kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise "TOKALON„ kreminin "beyaz„ renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON„ üzerine sürülen podra bütün gün kuvvetini muhafaza eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON„ kremini kullanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. "TOKALON„ ile hiç ummadığınız bir netice elde edeceğinize emin olabilirsiniz.